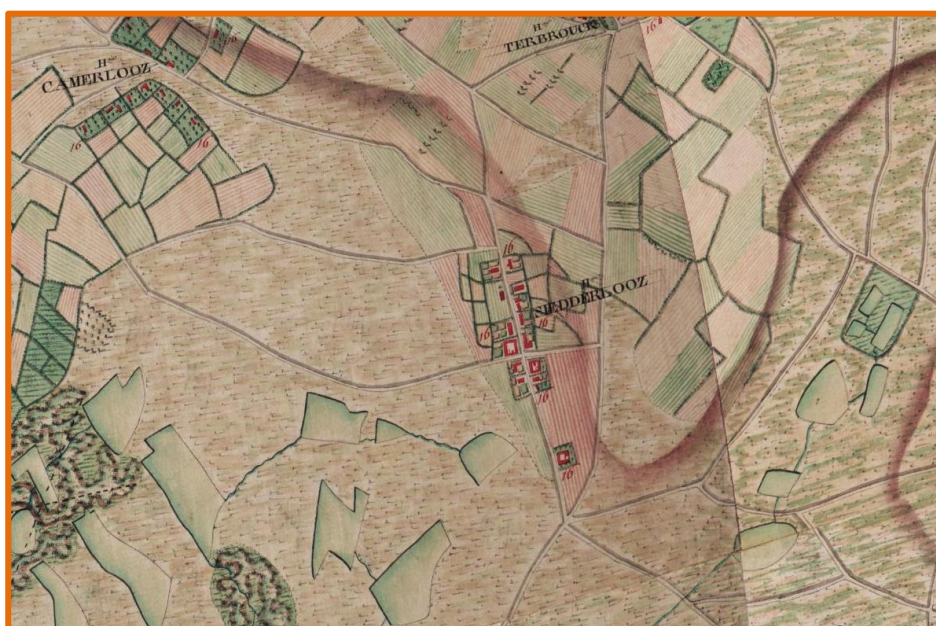

ARCHEOLOGIENOTA BERINGEN - HASSELTSESTEENWEG

N. GEELEN, D. WIJNS, S VERSTREKEN,
K. BOUCKAERT & J. CLAESEN

SEPTEMBER 2024

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Beringen - Hasseltsesteenweg

Auteur(s)

Niels Geelen, Dimitri Wijns, Stien Verstreken,
Kevin Bouckaert & Jan Claesen

Projectnummer

2024F46

Plaats en datum

Kortenaken, september 2024

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2024F46
ISSN 2034-5615

© 2024 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoekopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	7
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	7
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	8
2.2	<i>Toekomstige situatie.....</i>	11
3	Bureauonderzoek	17
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	17
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	26
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen.....</i>	31
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	37
4	Resultaten bureauonderzoek	38
4.1	<i>Algemeen</i>	38
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	38
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	39
4.4	<i>Programma van maatregelen.....</i>	40
5	Bibliografie	41
6	Figurenlijst.....	43
7	Plannenlijst.....	44

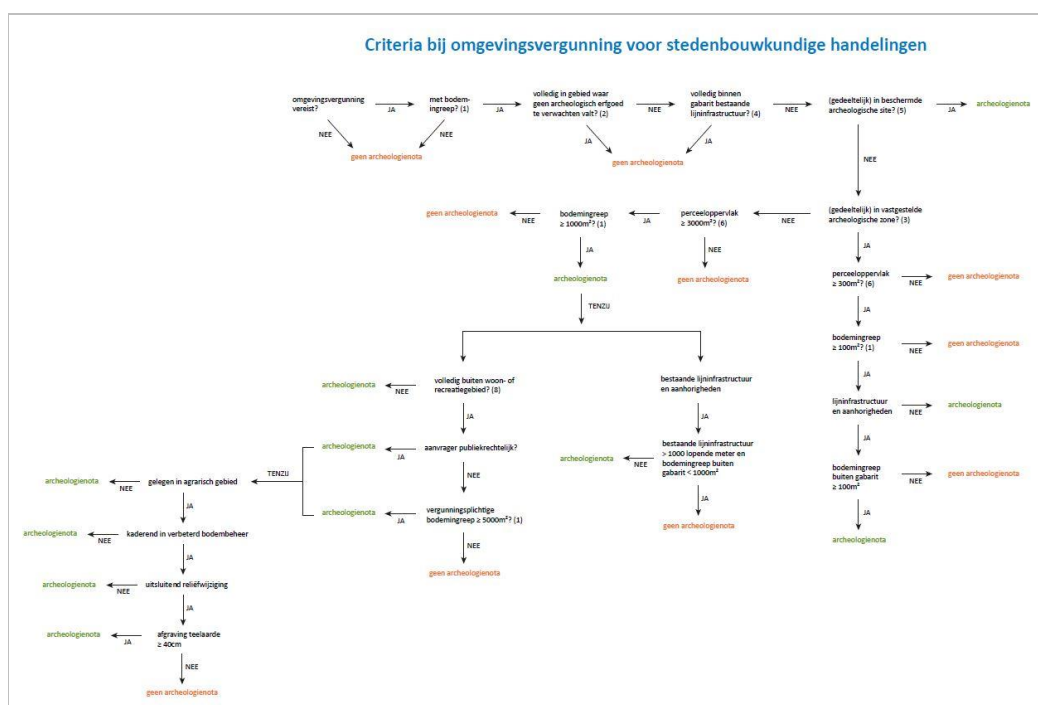
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

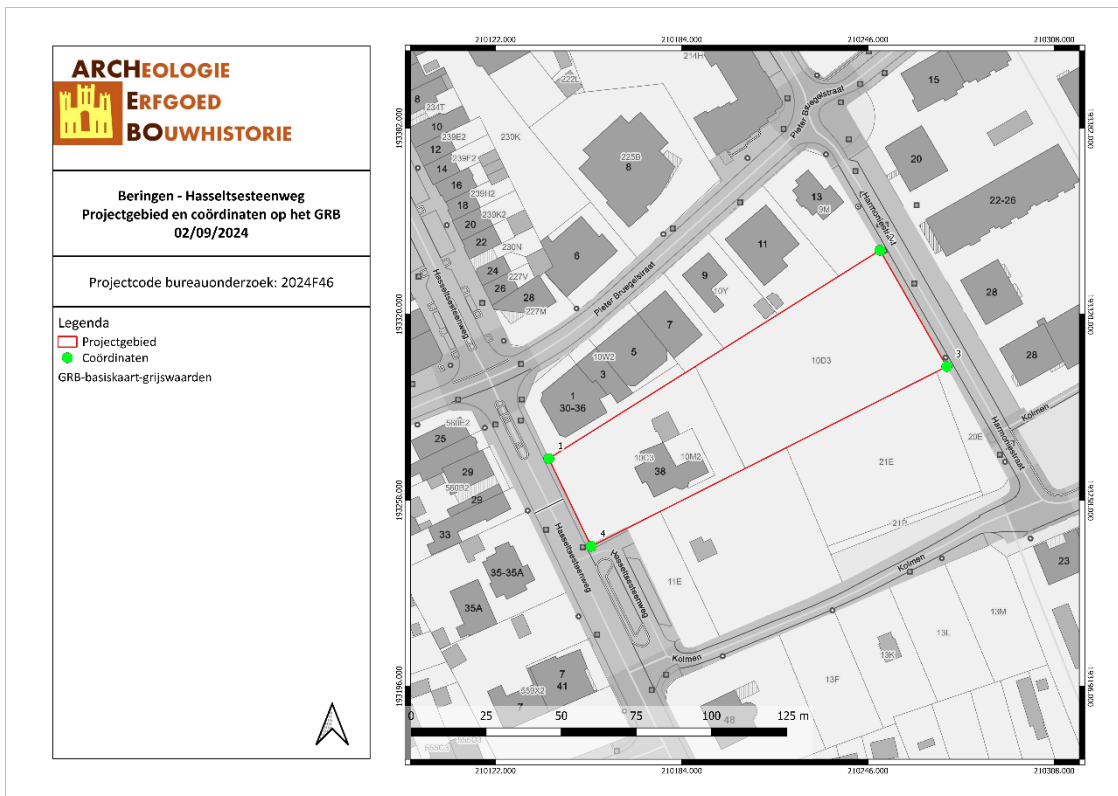
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Hasseltsesteenweg te Beringen (Limburg). Binnen het projectgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee appartementsblokken met ondergrondse parkeergarages. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5062 m².

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in september 2024 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche																									
Naam site:	Beringen - Hasseltsesteenweg																								
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem																								
Ligging:	Limburg, Beringen, Hasseltsesteenweg 38 - Harmoniestraat																								
Kadaster:	Beringen, afdeling 1, sectie B, percelen 10C3, 10M2, 10D3																								
Coördinaten:	<table border="0"> <tr> <td>1</td> <td>X</td> <td>210139.75</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>193271.86</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>X</td> <td>210249.99</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>193341.31</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>X</td> <td>210272.25</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>193302.57</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>X</td> <td>210153.88</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Y</td> <td>193242.66</td> </tr> </table>	1	X	210139.75		Y	193271.86	2	X	210249.99		Y	193341.31	3	X	210272.25		Y	193302.57	4	X	210153.88		Y	193242.66
1	X	210139.75																							
	Y	193271.86																							
2	X	210249.99																							
	Y	193341.31																							
3	X	210272.25																							
	Y	193302.57																							
4	X	210153.88																							
	Y	193242.66																							
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba Merelnest 5 3470 Kortenaeken																								
Projectcode bureauonderzoek:	2024F46																								
Projectleiding:	Jan Claesen																								
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014																								
Bewaarplaats archief:	Bij de opdrachtgever																								
Grootte projectgebied:	ca. 5062 m ²																								
Uitvoeringsperiode:	september 2024																								
Reden van de ingreep	Bouw appartementsblokken met ondergrondse parkeergarage																								
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.																								
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, Beringen, parkeerkelder																								

De onderstaande GRB-kadasterkaart en Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

BEHA/02/09/24/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2024)

BEHA/02/09/24/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2023 (Geopunt, 2024)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Te rooien bomen mogen slechts gekapt worden tot op het maaiveld. Het verwijderen van de stronken dient te gebeuren in functie van of na afloop van het archeologisch veldwerk. Een aantal bomen dienen bewaard te worden op het projectgebied. Hierdoor kunnen proefsleuven en landschappelijke boringen afwijken. Het te slopen gebouw mag slechts tot op het maaiveld gesloopt worden. Sloopwerken onder het maaiveld mogen slechts uitgevoerd worden onder begeleiding van een erkend archeoloog.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

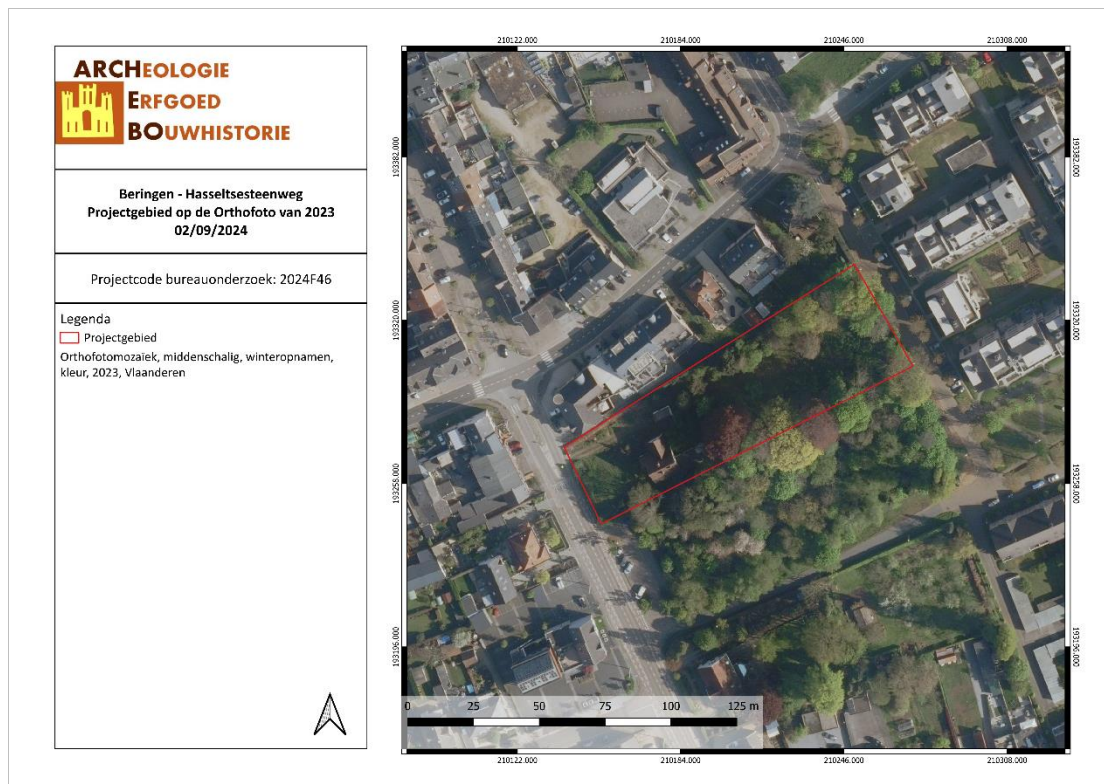
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

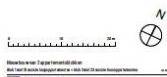
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied grenst in het westen aan de Hasseltsesteenweg en in het oosten aan de Harmoniestraat. Aan de Hasseltsesteenweg ligt een woning (nummer 38). Het is onbekend op deze woning over een kelder beschikt. De rest van het projectgebied is bebost. Op het gewestplan ligt het volledige gebied binnen woongebied.

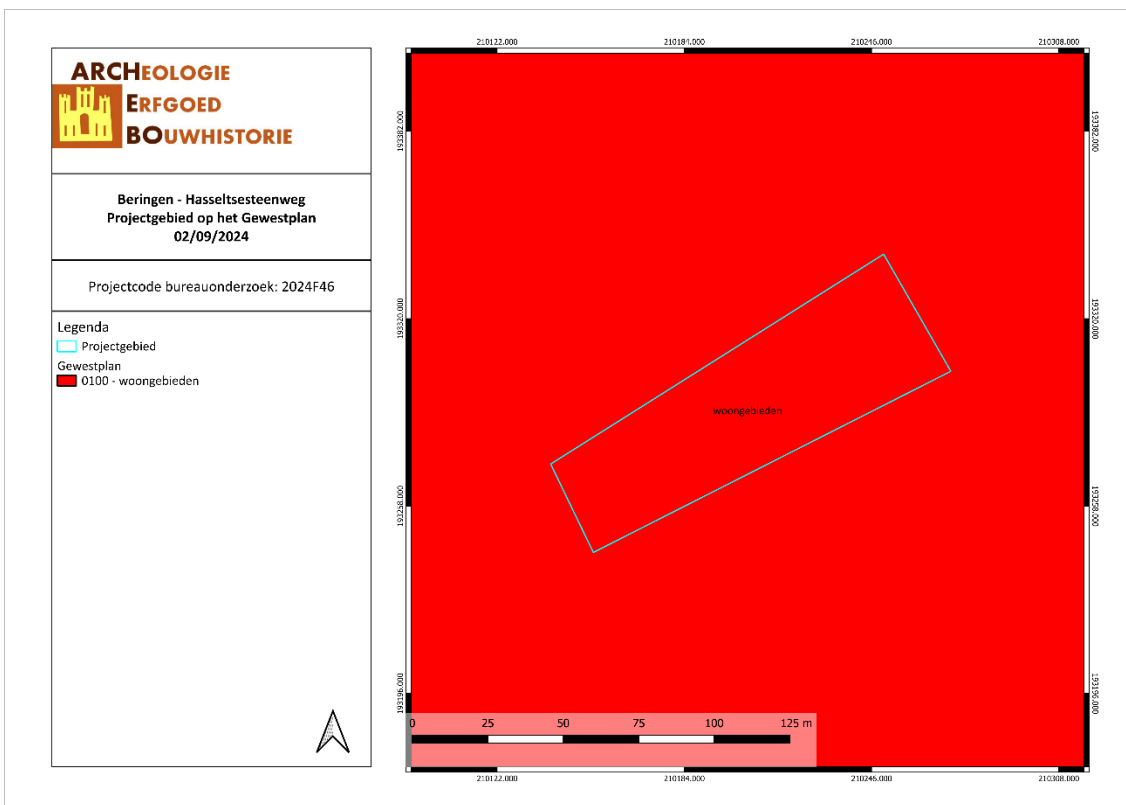

BEHA/02/09/24/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2023 (Geopunt, 2024)

Figuur 5: Bestaande toestand (Opdrachtgever, 2024)

BEHA/02/09/24/4 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2024)

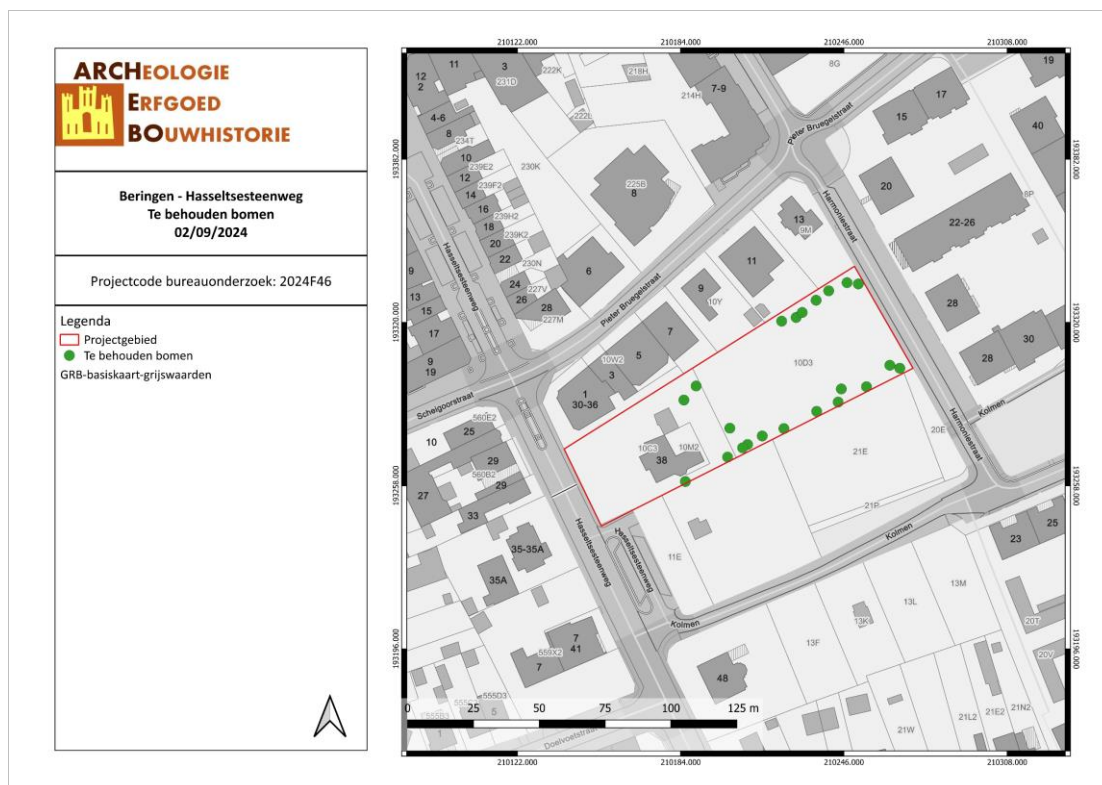
Figuur 7: Zicht op de woning aan de Hasseltsesteenweg 38 (Google Street View, augustus 2023)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Binnen het projectgebied, dat een oppervlakte heeft van ca. 5062 m², wordt de bouw van twee appartementsblokken voorzien. De bestaande bebouwing zal allereerst gesloopt worden. Ook dienen enkele bomen geroid te worden. Langs de zuidelijke perceelsgrens en in het noordwesten dienen ook bomen behouden te blijven.

Beide blokken worden in de lengterichting binnen het projectgebied geplaatst. Beide blokken zullen ook volledig onderkelderd worden met een parkeergarage. Blok 1 betreft het meest zuidelijke gebouw, blok 2 het meest noordelijke. De bodemingreep die gepaard gaat met de kelder van blok 1 bedraagt 3,16 m -mV tot op de top van de betonfundering. Deze fundering zal ca. 35 cm dik zijn zodat de totale bodemingreep ca. 3,51 m -mV bedraagt. De liftput wordt plaatselijk uitgegraven tot een diepte van 4,61 m -mV. De bodemingreep die gepaard gaat met de kelder van blok 2 bedraagt 2,25 m -mV. De liftput wordt plaatselijk uitgegraven tot een diepte van 3,65 m -mV.

Tussen de Hasseltsesteenweg en de Harmoniestraat wordt langs de noordelijke perceelsgrens een nieuwe wegenis voorzien. De bodemingreep bedraagt ca. 50 cm -mV. Aan de Hasseltsesteenweg wordt ook nog een wadi voorzien met een diepte van 1,58 m -mV. Binnen de rest van het projectgebied wordt groenaanleg voorzien: bodemingreep 50 à 70 cm -mV.

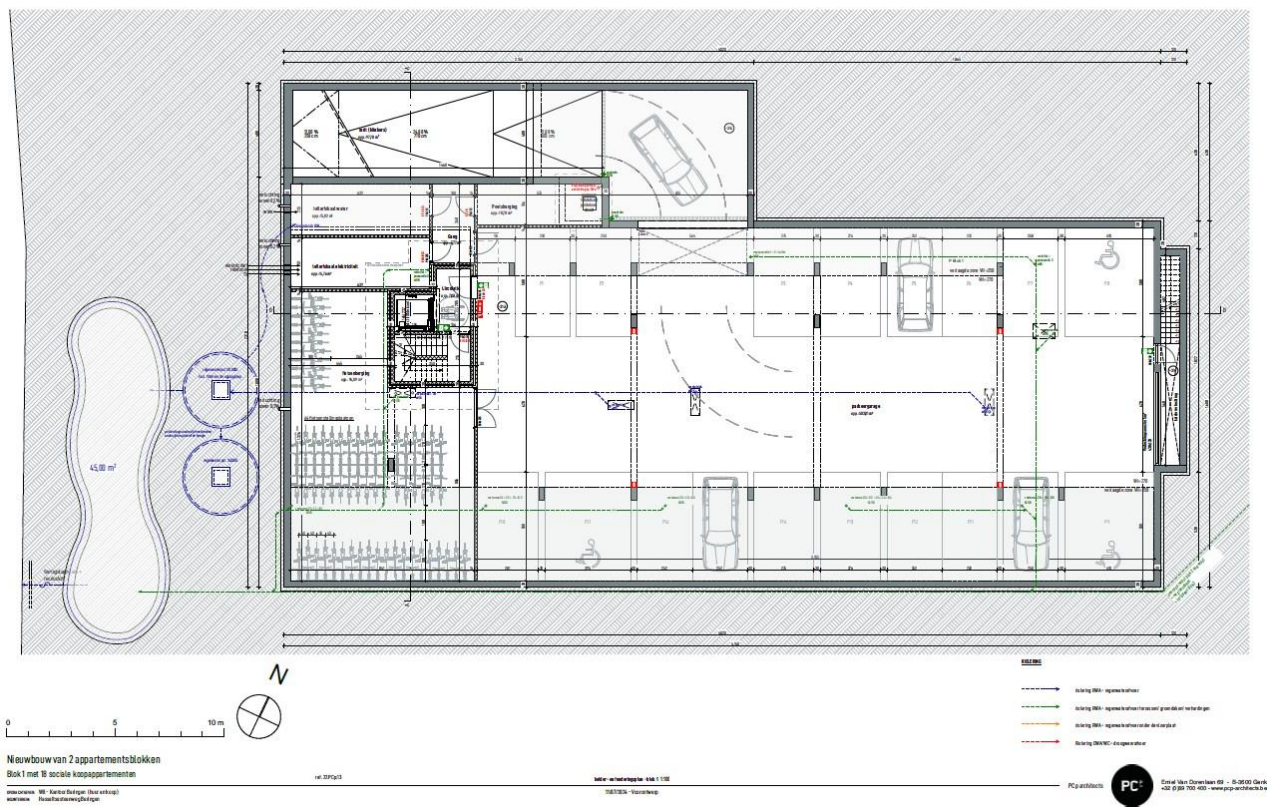

BEHA/02/09/24/5 - Digitale aanmaak

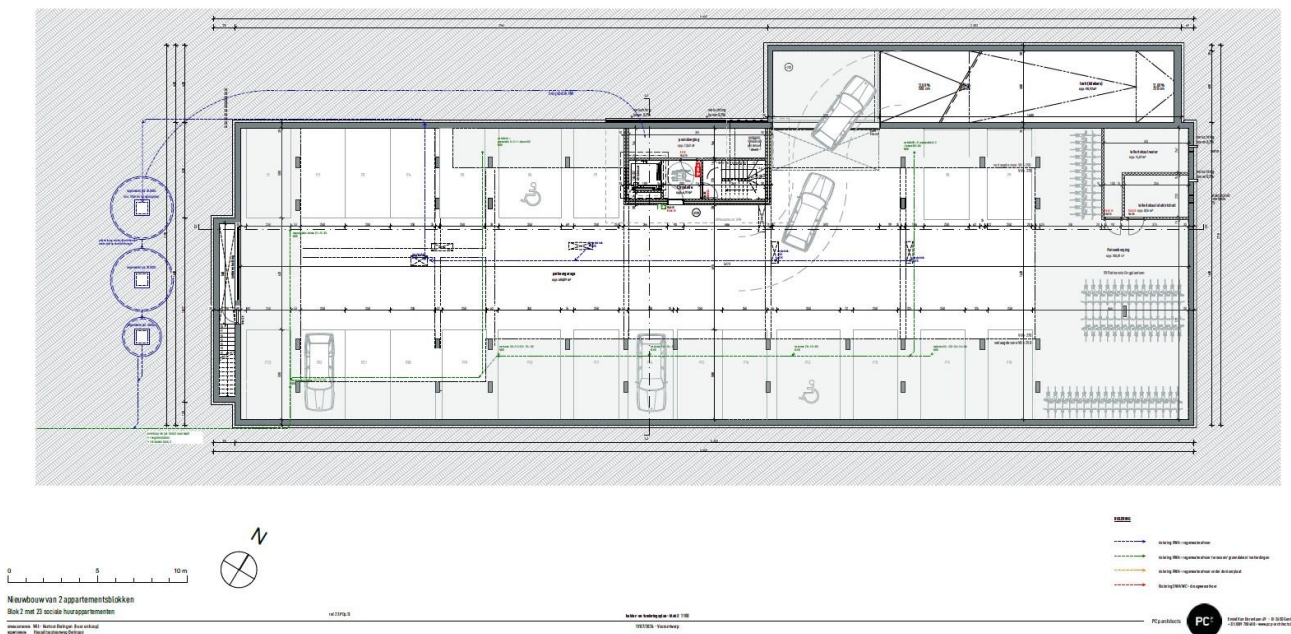
Figuur 8: Situering van de te behouden bomen (Geopunt, 2024)

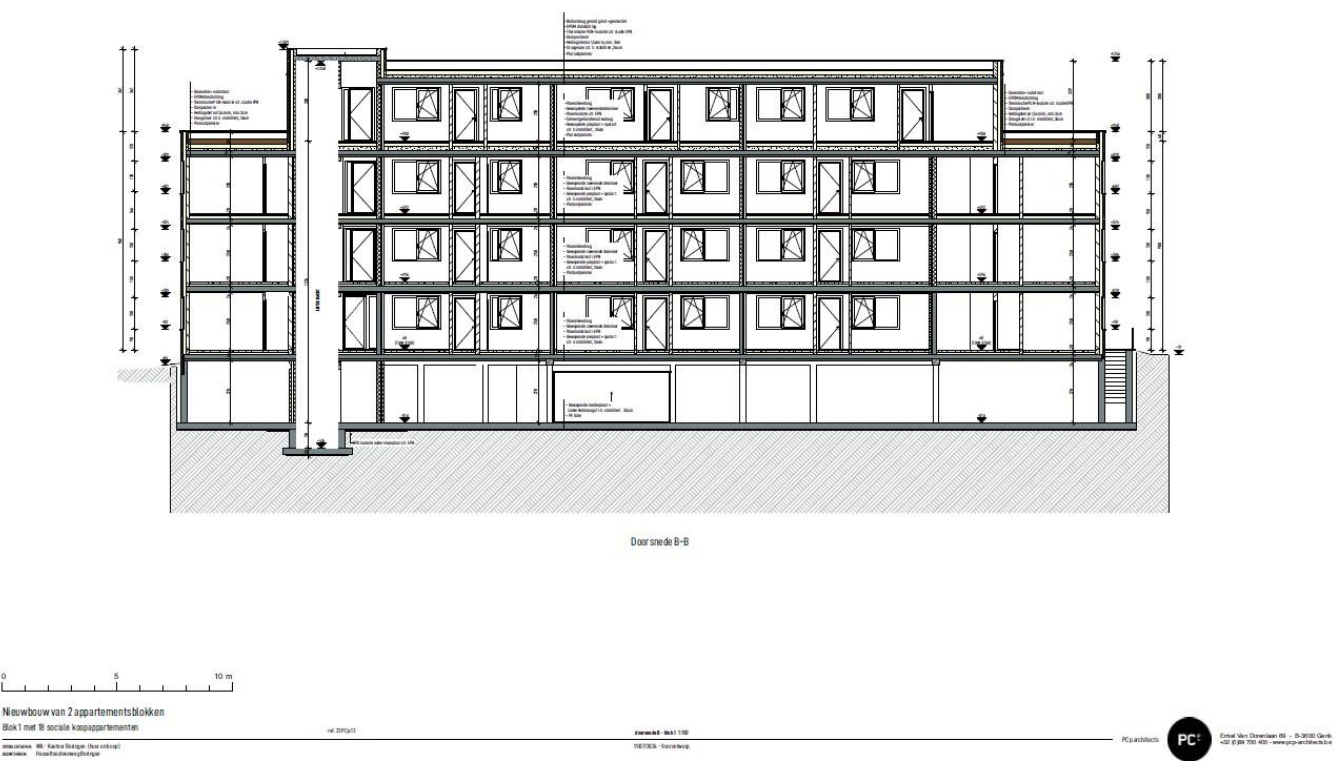
Figuur 9: Inplantingsplan nieuwe toestand (Opdrachtgever, 2024)

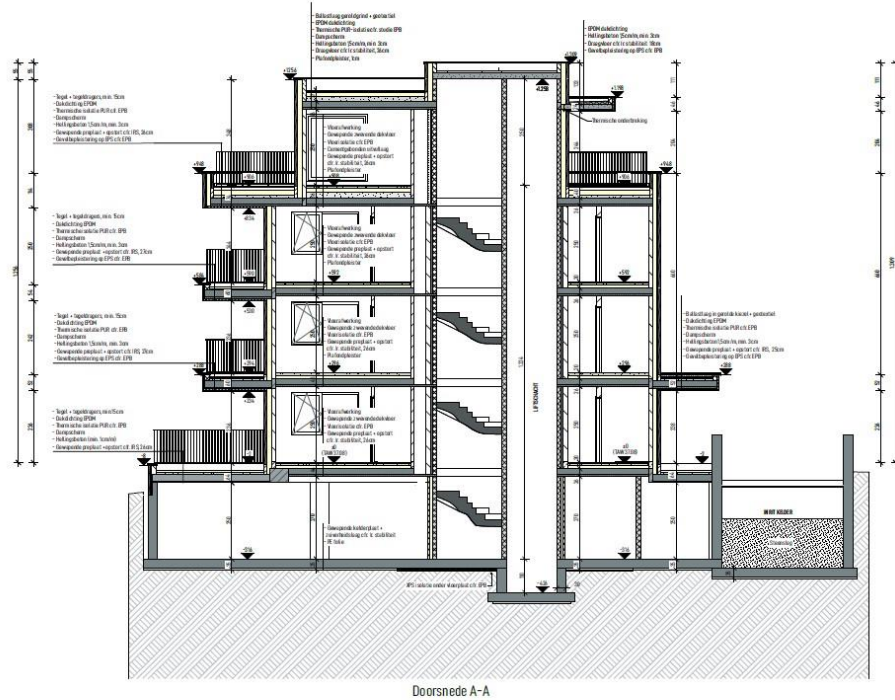

Figuur 10: Kelderplan blok 1 (Opdrachtgever, 2024)

Figuur 11: Kelderplan blok 2 (Opdrachtgever, 2024)

Nieuwbouw van 2 appartementsblokken
Blok 1 met 18 sociale koopappartementen

opdrachtgever: W1 - Kantoor Beringen (huur en koop)
aanvraag: Hasseltsesteenweg Beringen

ref: 2220a.D

doorsnede A - Blok 1 1803

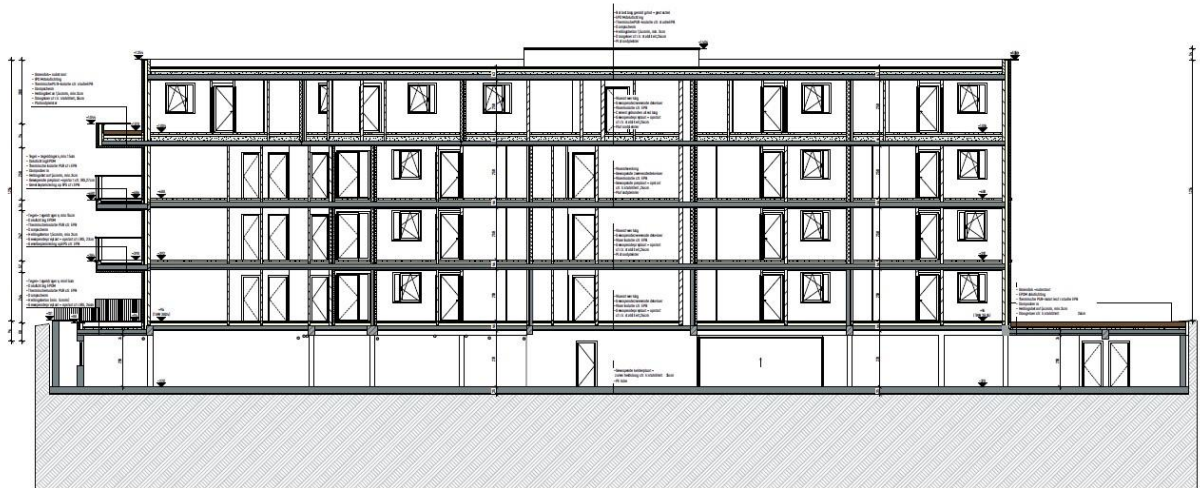
11.07.2024 - Voorontwerp

PCp architecten

Dieffels Van Dorvillan 49 - B-3003 Dink
+32 (0)37 780 480 - www.pcp-architecten.be

Figuur 12: Snedes blok 1 (Opdrachtgever, 2024)

Nieuwbouw van 2 appartementsblokken
Blok 2 met 23 sociale huurappartementen

opdrachtgever: W1 - Kantoor Beringen (huur en koop)
aanvraag: Hasseltsesteenweg Beringen

ref: 2220a.D

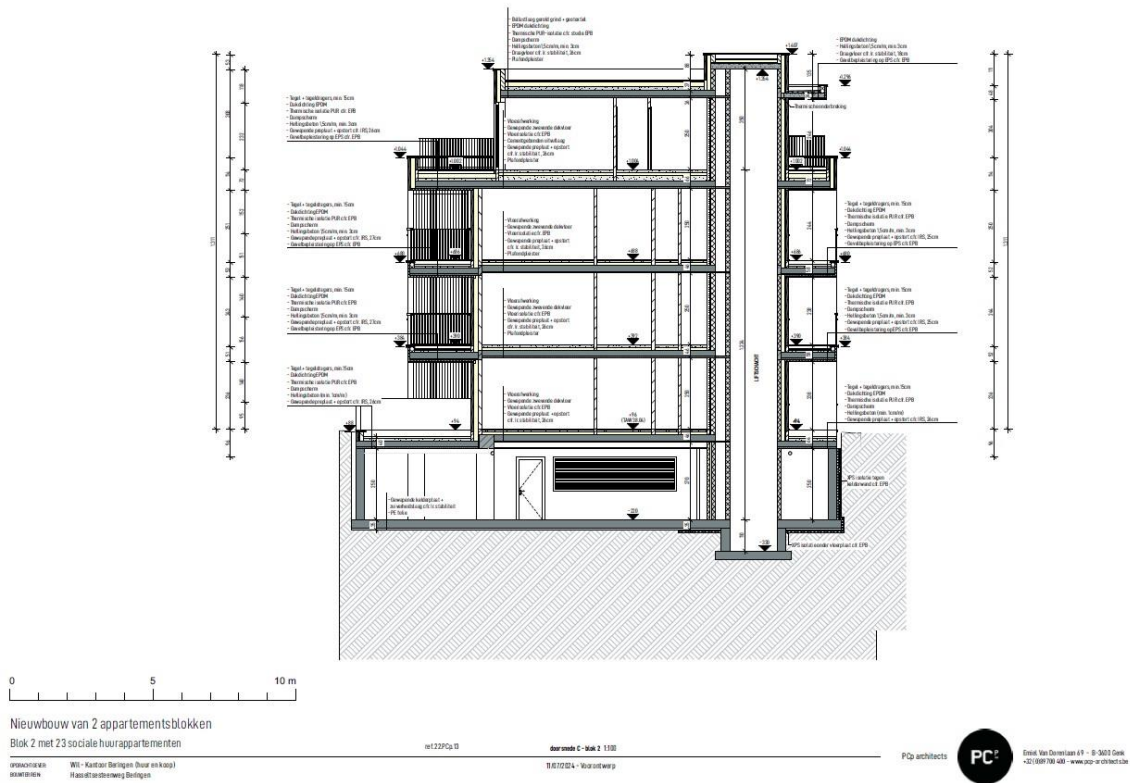
doorsnede B - Blok 2 1804

11.07.2024 - Voorontwerp

PCp architecten

Dieffels Van Dorvillan 49 - B-3003 Dink
+32 (0)37 780 480 - www.pcp-architecten.be

Figuur 13: Snedes blok 2 (Opdrachtgever, 2024)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferencierde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

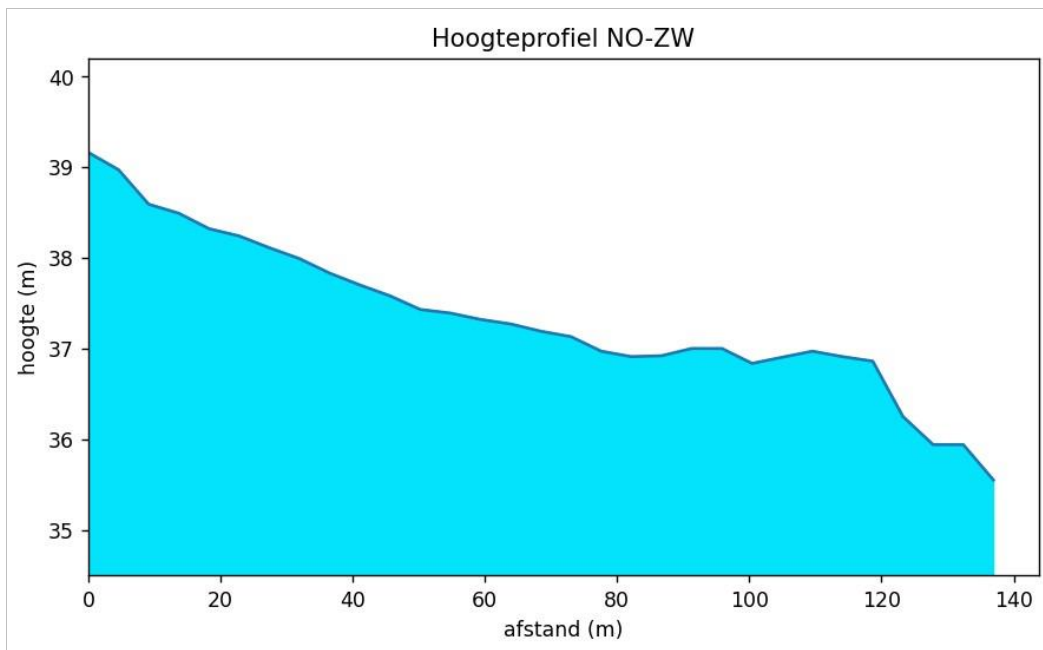
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

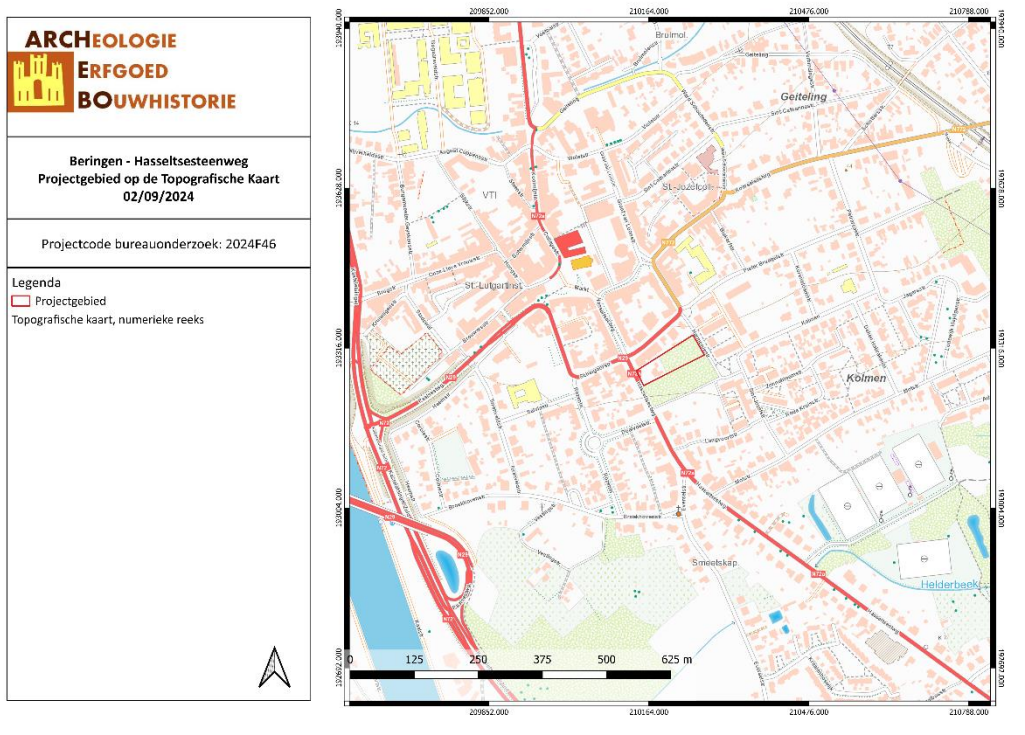
Het projectgebied ligt tussen de Hasseltsesteenweg in het westen en de Harmoniestraat in het oosten in Beringen, een stad en gemeente gelegen in de Belgische provincie Limburg. De gemeente Beringen wordt omringd door de gemeentes Leopoldsburg, Hechtel-Eksel, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Lummen, Diest Tessenderlo en Ham. Daarnaast beschikt de gemeente ook over meerdere deelgemeentes zoals Paal met gehuchten Tervant en Brelaar-Heide, Koersel met gehucht Stal en Beverlo met gehucht Korspel. Het projectgebied is gelegen vlakbij de kern van Beringen. In de ruimere omgeving zijn het station en dus de spoorweg en het Albertkanaal terug te vinden.¹

De hoogte van het projectgebied daalt van 39 m TAW in het noordoosten naar 35,5 m TAW in het zuidwesten, dit is een daling van 3,5 m over een afstand van ca. 140 m. Er is dus een helling waar te nemen op het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een heuvel. De dichtstbijzijnde waterlopen bevinden zich op een afstand van ca. 550 m ten noorden (Zwarte Beek) en op ca. 462 m ten zuidoosten (Helderbeek) van het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een topografische hoogte tussen deze twee beekvalleien. Door de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een gradiëntzone is de trefkans voor steentijd artefactensites in dit gebied eerder hoog.

¹ Wikipedia, "Beringen", in Wikipedia, geraadpleegd 6 februari 2024, [https://nl.wikipedia.org/wiki/Beringen_\(Limburg\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Beringen_(Limburg)).

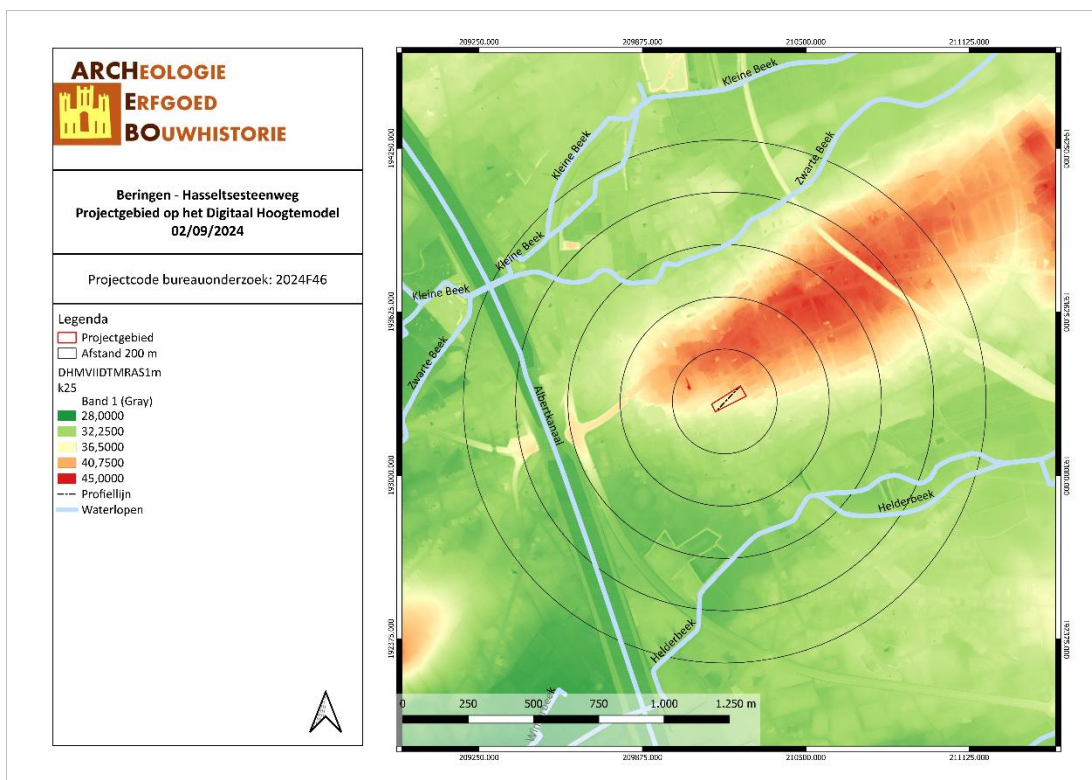

Figuur 15: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (NO-ZW) (Geopunt, 2024)

BEHA/02/09/24/6 - Digitale aanmaak

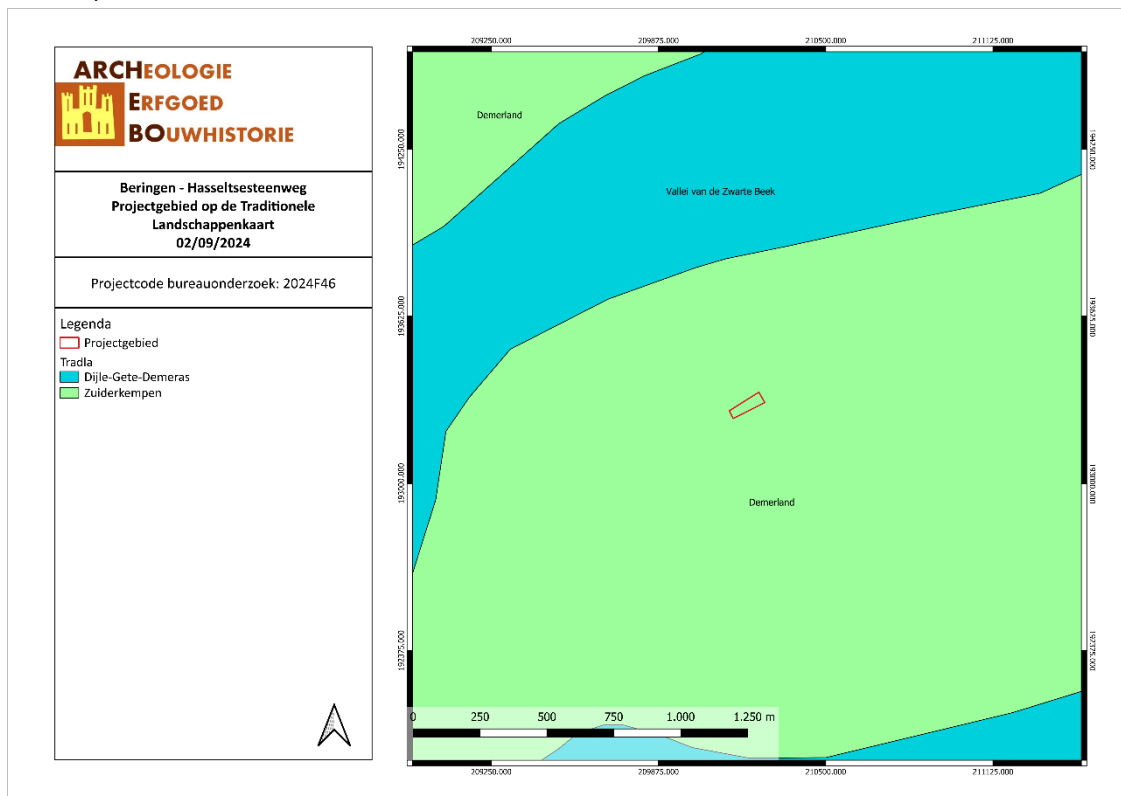
Figuur 16: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2024)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd binnen de Zuiderkempen en meer bepaald binnen het Demerland.

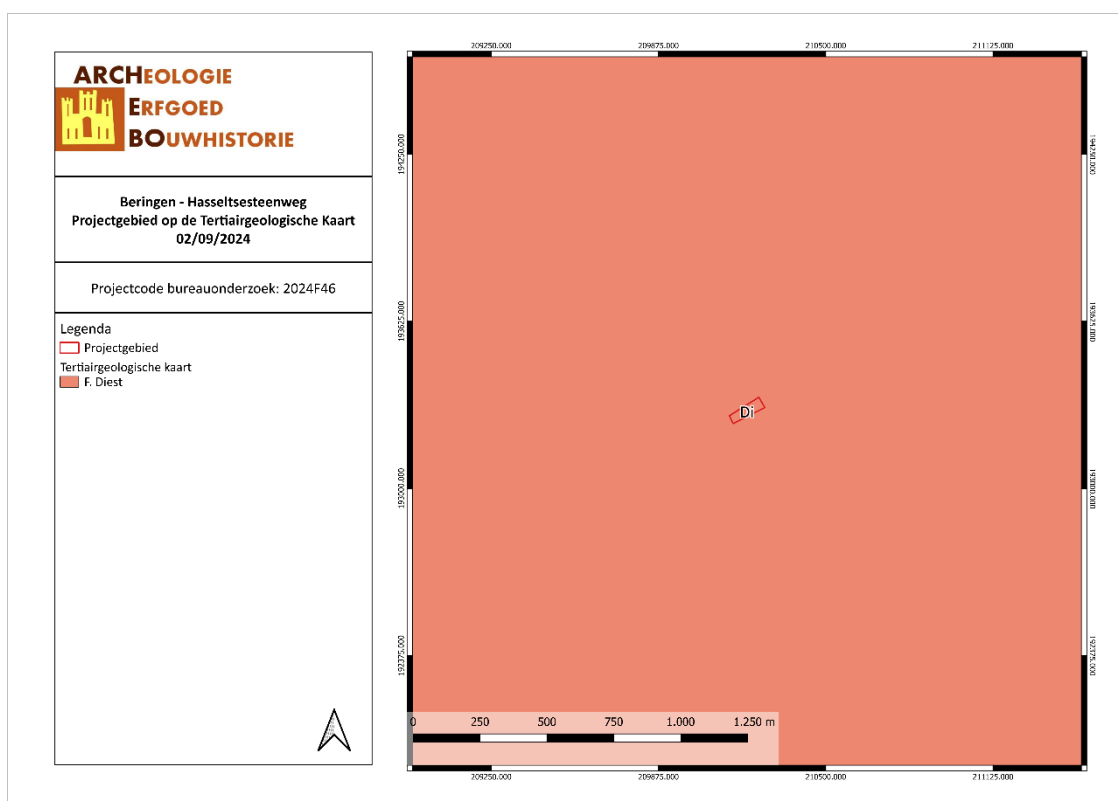
BEHA/02/09/24/8 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Landschapskaart (Geopunt, 2024)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Het projectgebied is gelegen op het 'Typisch Diestiaan' ondergrond, op de grens met de formatie 'Zand van Kasterlee'.² Het typisch Diestiaan bestaat uit een grof en zeer glauconiethoudend zand. Door oxydatie trad een rode verkleuring op en zijn limoniethoudende concretie-banken ontstaan; de limonietisering is minder uitgesproken dan in de omgeving van Diest-Aarschot-Leuven.

Het Oligoceen kende een uitzonderlijke nieuwe transgressie van de Noordzee. Het overspoelt land dat een hele tijd buiten bereik van de zee was gebleven en dus heel wat riviererosie had gekend. Daardoor bedekt de nieuwe zee naar het oosten steeds oudere lagen: vanaf Leuven de Brussel Zanden, vanaf Tienen de Formatie van Hannut, vanaf St.-Truiden de Formatie van Heers, vanaf Tongeren het Krijt en bij Luik zelfs rechtstreeks het Paleozoïcum. Naar het einde van het Mioceen toe verschijnt opnieuw een zeebocht in de Noorderkempen waarin het Dessel Zand wordt afgezet, alleen in boringen trouwens bekend. Daarop volgt echter een spectaculaire zee transgressie, de grootste sinds het Eoceen, waarbij het typische ijzerhoudend Diest Zand afgezet wordt. Het is herkenbaar vanaf Kwaadmechelen over het Hageland, langs de heuvels van Zuid-Vlaanderen die nog de lijn van het verste strand volgen en tot aan de toenmalige, maar nog herkenbare zeekliffen bij de Kaap Blanc Nez. Het is een grof glauconiethoudend zand, later meestal tot ijzersteen verweerd, typisch afgezet in schuine gelaagdheden door sterke noordoostelijke gerichte stromingen die dus evenwijdig aan de kust liepen.³

BEHA/02/09/24/9 - Digitale aanmaak

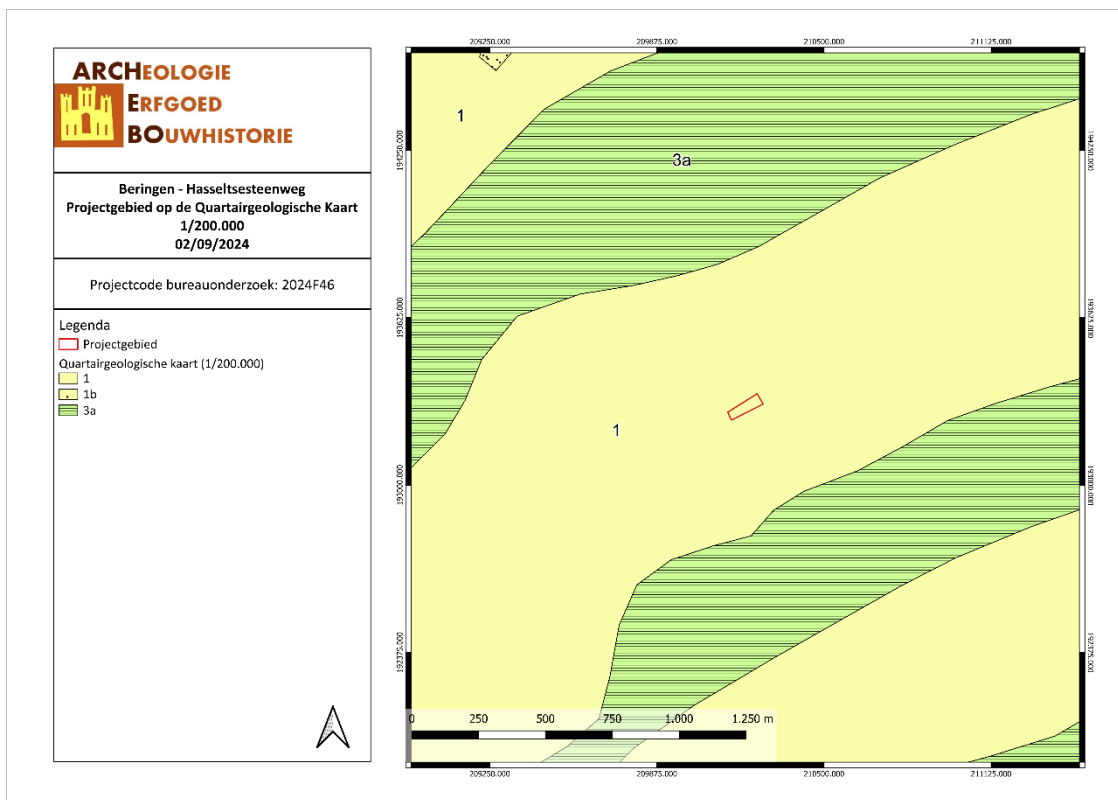
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (Geopunt, 2024)

² Baeyens en Tavernier, "Bodemkaart van België, kaartblad Herentals 45W".

³ F. Gullentops en L. Wouters, red., *Delfstoffen in Vlaanderen* (Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBL, 1996), 16, 19–20.

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het projectgebied zich volledig binnen type 1. Dit type bestaat bovenaan uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en het centrale gedeelte Vlaanderen en silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Onderaan zijn hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig.⁴

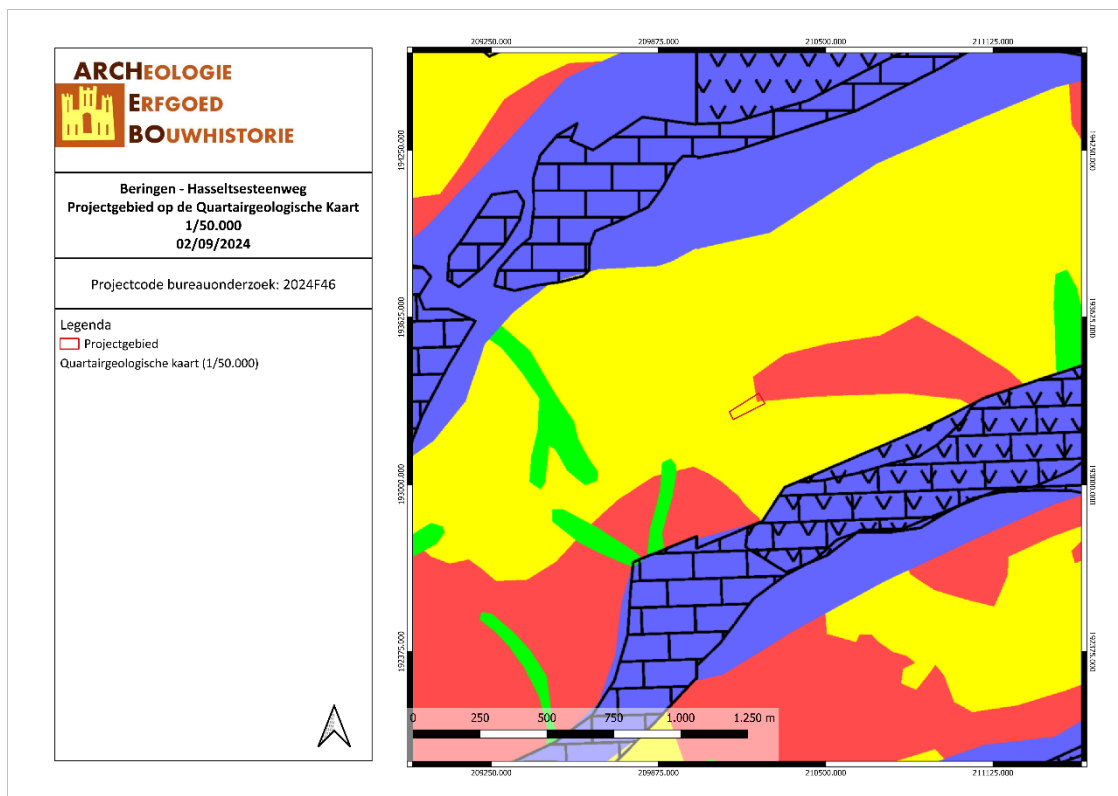
BEHA/02/09/24/10 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200 000 (Geopunt, 2024)

⁴ Databank Ondergrond Vlaanderen.

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) valt het volledige projectgebied binnen de Formatie van Wildert. Deze zanden worden omschreven als een complex van zwak lemige allochtone H-zanden (zanden met dominantie in zware mineralen van granaat, epidoot en hoornblede). Granulometrisch beschouwd zijn de H-dekzanden fijner dan de B-stuifzanden. De H-dekzanden kunnen defeninieerd worden als fijne zwak lemige zanden, die zich kenmerken door hun parallelle gelaagdheid, die echter wel gedifferentieerd voorkomt. De zandkorrels van de Formatie van Wildert zijn afgerond. De ronde korrels botsen over het ganse oppervlak en worden dus mat, wat dus verwijst naar een eolisch transport.⁵

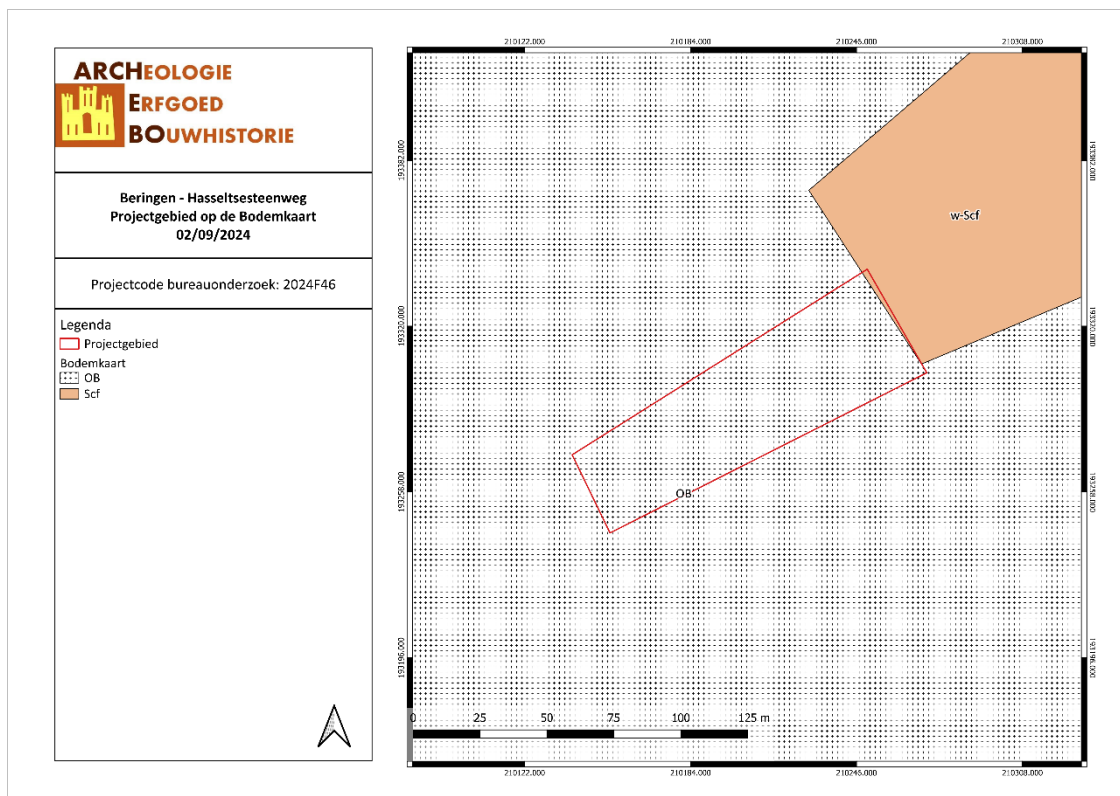
BEHA/02/09/24/11 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50 000 (Geopunt, 2024)

⁵ FREDERICKX E. & GOUWY S., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt*, Leuven, 1996.

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het volledige projectgebied met uitzondering van het uiterste noordoosten binnen OB gebied. OB betekent 'onder bebouwing'. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd waardoor de onderliggende bodemserie niet meer te identificeren is. In het noordoosten is een wScf bodem terug te vinden. wScf bodems bestaan uit een klei-zandsubstraat met lemige zandbodems die zwak glyig of matig droog zijn, het zijn bodems met een weinig duidelijke humus of/en ijzer B-horizont (bruine podzolachtige bodem), met een glauconiethoudende tertiair zand.⁶

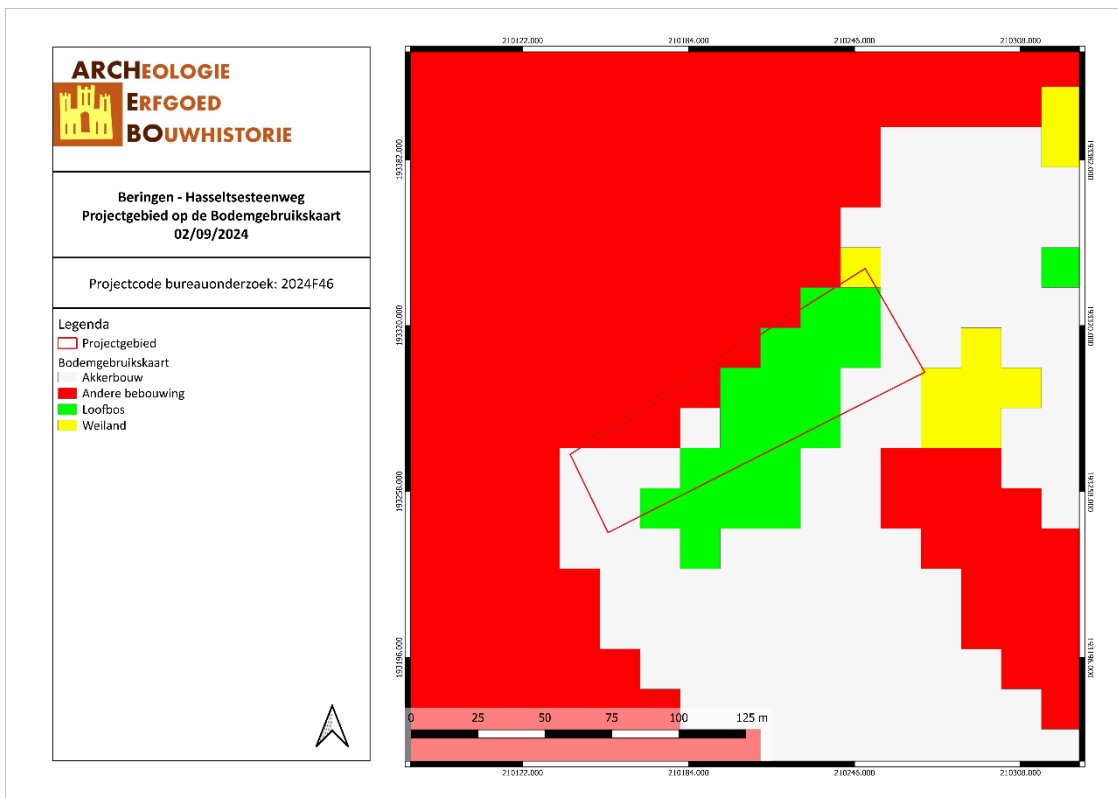

BEHA/02/09/24/12 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2024)

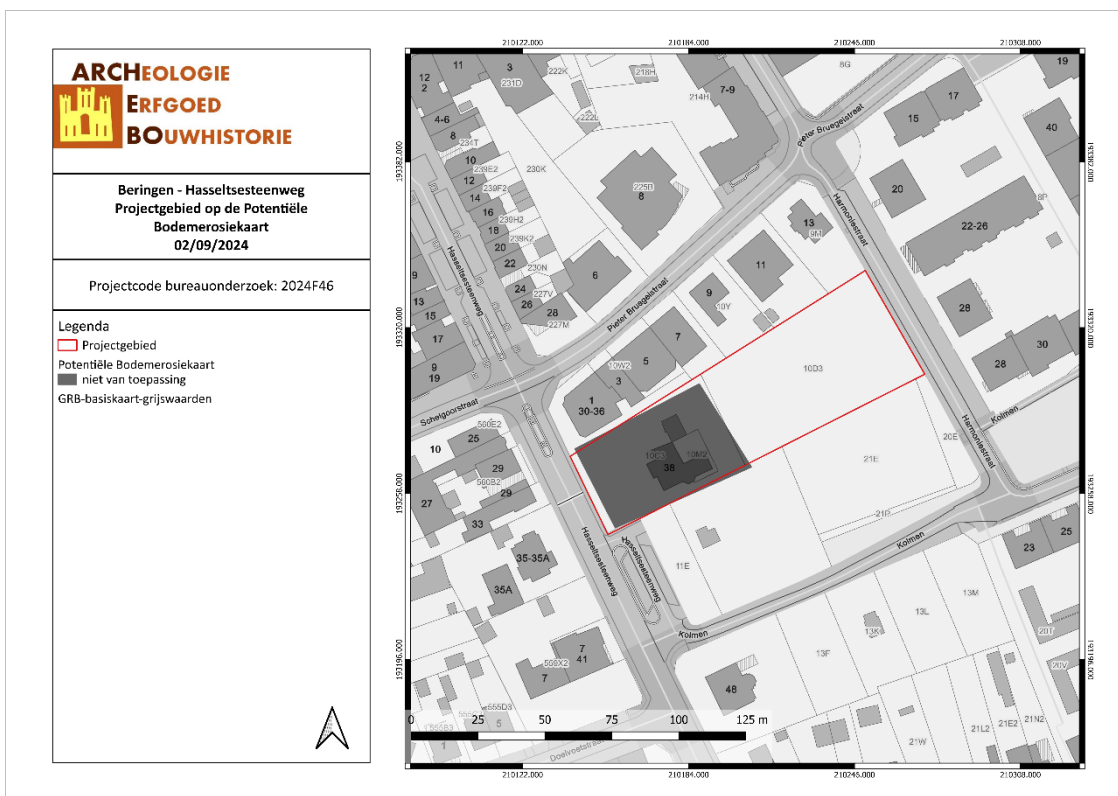
Het projectgebied werd niet gekarteerd op de potentiële bodemerosiekaart. Volgens de bodemgebruikskarta ligt projectgebied binnen loofbos, weiland, akkerbouw en andere bebouwing.

⁶ VAN RANST E. & SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000)*, Gent, 2000, p. 107, 142, 179, 209.

BEHA/02/09/24/13 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Bodemgebruiksaanpak (DOV, 2024)

BEHA/02/09/24/14 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (DOV, 2024)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. binnen een straal van 1 km zijn er 29 CAI locaties bekend.

Ca. 673 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurd. Hieruit zijn geen relevante archeologische sporen gekomen (CAI 981632).

Ca. 567 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurd. Hieruit zijn geen relevante archeologische sporen gekomen (CAI 982812).

Ca. 713 m ten oosten van het onderzoeksgebied zijn sporen uit verschillende periodes terug te vinden. Als eerste zijn er sporen uit de Volle Middeleeuwen, zoals aardewerk, afvalkuilen en grachten. Verder is er een schans aangetroffen uit het vierde kwart van de 16de eeuw of de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Daarnaast zijn er ook sporen zoals afvalkuilen, grachten, paalkuilen, keramiek etc. terug te vinden. Als laatste zijn er sporen uit de Nieuwste Tijd terug te vinden, deze sporen betreffen akkerlagen, afvalkuilen met vondsten zoals aardewerk, dierlijk bot, glas en natuursteen (CAI 160895).

Ca. 542 m ten zuidoosten van het projectgebied is een antropogeen reliëfverschil aangetroffen uit de Middeleeuwen. Dit is één van de acht mottes die rondom Beringen is gelegen (CAI 700756).

Ca. 454 m ten zuidwesten van het projectgebied ligt de middeleeuwse Motte van Broekhoven (CAI 151177).

Ca. 532 m ten zuidwesten van het projectgebied zijn greppels en perceelsgreppels uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen (CAI 980568).

Ca. 661 m ten zuidwesten van het projectgebied is een proefsleuven onderzoek gebeurd. Uit dit onderzoek zijn geen vondsten of archeologisch relevante sporen gekomen (CAI 980566).

Ca. 630 m ten zuidwesten van het projectgebied ligt de Brug van Beringen, deze brug is een restant uit de Tweede Wereldoorlog (CAI 225435).

Ca. 765 m ten zuidwesten en ca. 650 m ten westen van het projectgebied zijn twee proefsleuvenonderzoeken gebeurd, waaruit geen relevant archeologische sporen of vondsten zijn uitgekomen (CAI 980564 en CAI 980565).

Ca. 86 m ten noordwesten van het projectgebied is de oude Hasseltse poort gelegen. Dit betreft een Toren die enkel is waargenomen op cartografisch materiaal (CAI 165800).

Ca. 194 m ten noordwesten van het projectgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurd, waaruit geen relevante archeologische sporen of vondsten zijn uitgekomen (CAI 981615).

Ca. 523 m ten noordwesten van het projectgebied is een oude stadomwalling aangetroffen uit de 13de eeuw tot de tweede helft van de 19de eeuw (CAI 980613).

Ca. 837 m ten noordwesten van het projectgebied is een Volle Middeleeuwse motte aangetroffen (Motte 't Casselet) (CAI 165695).

Ca. 582 m ten noordwesten van het projectgebied zijn sporen aangetroffen uit de Late Middeleeuwen zoals grachten, greppels en (paal)kuilen (CAI 211782).

Ca. 228 m ten noordwesten van het onderzoeksgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurt, waaruit geen relevante archeologische sporen of vondsten zijn aangetroffen (CAI 223965).

Ca. 55192 m ten noordwesten van het onderzoeksgebied is een toevalsvondst. Deze betreft een waterput uit de Nieuwste Tijd (CAI 55192).

Ca. 269 m ten noordwesten van het projectgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurt. Uit dit onderzoek zijn sporen uit de Nieuwste Tijd aangetroffen zoals muurresten, vlakgraven en ophogingen (CAI 980651).

Ca. 227 m ten noordwesten van het projectgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurt. Uit dit onderzoek zijn geen relevante archeologische sporen of vondsten aangetroffen (CAI 223965).

Ca. 250 m ten noordwesten van het projectgebied is een proefsleuvenonderzoek gebeurt. Uit dit onderzoek zijn vroeg moderne stadsresten teruggevonden uit de Nieuwe Tijd (CAI 980999).

Ca. 268 m ten noordwesten van het projectgebied zijn 18de en 19de -eeuwse structuren aangetroffen (CAI 984144).

Ca. 273 m ten noordwesten van het projectgebied ligt een monumentaal relict. Het betreft een kerk uit de Karolingische periode tot heden en vlakgraven uit de Karolingische periode (CAI 51963).

Ca. 284 m ten noordwesten van het projectgebied zijn sporen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (CAI 221510).

Ca. 206 m ten noordwesten van het projectgebied zijn funderingsresten en stadsgrachten uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (CAI 980653).

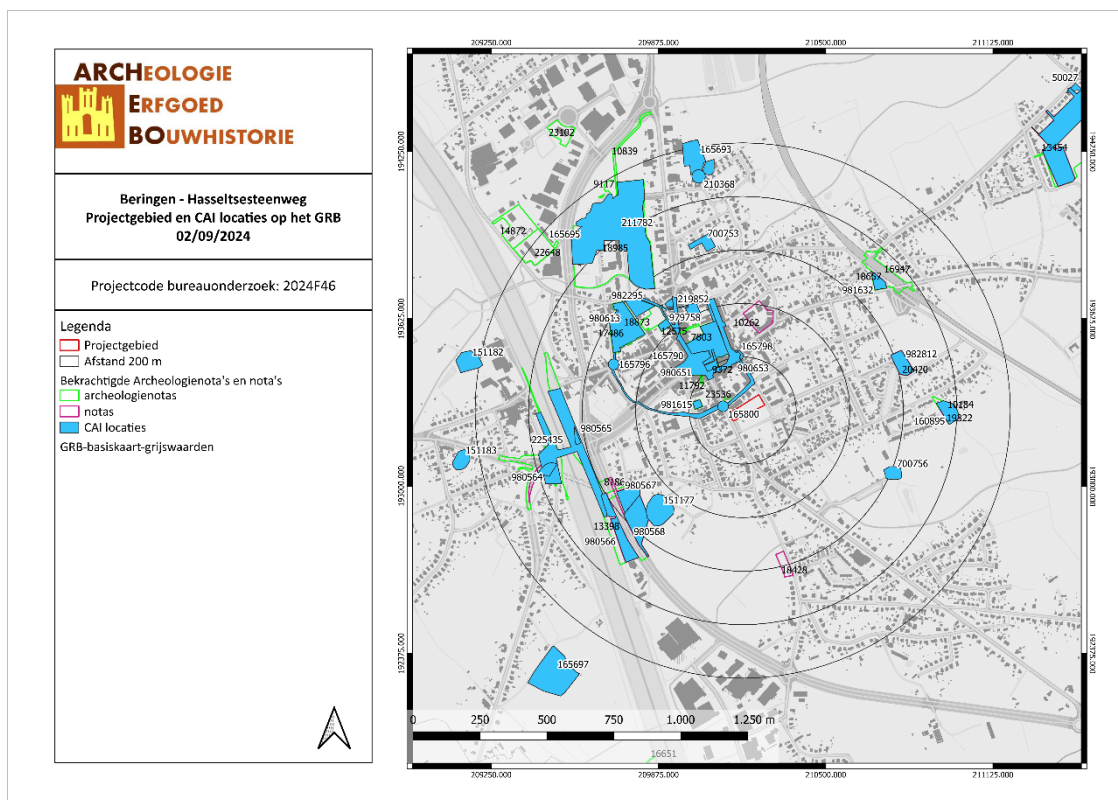
Ca. 212 m ten noordwesten van het projectgebied is via een cartografische studie een oude stadspoort uit de Late Middeleeuwen waargenomen (Koerselse poort/ Kempische poort).

Ca. 412 m ten noorden van het projectgebied zijn sporen en vondsten uit de Vroege Middeleeuwen, Romeinse Tijd, vroege IJzertijd en de Nieuwe Tijd (CAI 219852).

Ca. 612 m ten noorden van het projectgebied zijn nederzettingsresten uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd terug te vinden. Ook zijn er munten en sieraden uit de Late IJzertijd aangetroffen (CAI 700753).

Ca. 873 m ten noorden van het projectgebied zijn een aantal losse vondsten of toevalsvondsten aangetroffen. Het betreft organisch materiaal (CAI 210368).

Ca. 165693 m ten noorden van het projectgebied is één van de 8 mottes (Motte Het Hof 1) terug te vinden uit de Volle Middeleeuwen.

BEHA/02/09/24/15 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2024)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

Binnen een straal van 400 m rondom het projectgebied werden 9 archeologienota's en 3 nota opgesteld.

Op ca. 296 m ten noorden van het projectgebied, zie ook CAI 3761. Uit het bureauonderzoek bleek dat er een kans was voor sporensites vanaf de steentijd tot de Nieuwe Tijd. Om de verstoringsgraad te bepalen en de landschappelijke opbouw/ trefkans voor steentijd werden al landschappelijke boringen uitgevoerd. Als vervolgonderzoek werden proefsleuven aangeraden.⁷ Gedurende het proefsleuvenonderzoek werden geen relevant archeologische sporen of vondsten aangetroffen (CAI 10262).⁸

Ca. 188 m ten westen van het projectgebied, zie ook CAI 13235. Uit het bureauonderzoek is er een verwachting voor archeologische sporen vanaf de Metaaltijden tot de Nieuwe Tijd. Er werd vervolgonderzoek voorgesteld in de vorm van een proefsleuven onderzoek.⁹ Uit het proefsleuvenonderzoek zijn er geen archeologische relevante sporen uitgekomen. Er werd dus geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen (CAI 18814).¹⁰

Ca. 83 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 23536. Uit het bureauonderzoek bleek dat het onderzoeksgebied gelegen was binnen de historische stadskern van Beringen en nabij de oude stadsomwalling. Het is nog niet uit te sluiten of de stadsomwalling door dit terrein loopt, daarom is vervolgonderzoek voorgesteld. Dit is tot op heden nog niet gebeurd.¹¹

⁷ VAN DE STAAY I. & DRIESEN P., *Archeologienota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2017.

⁸ AUGUSTIN S., VAN DE STAAY I. & DRIESEN P., *Nota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2019.

⁹ CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E. & DOUCET A., *Archeologienota Beringen, Rozenlaan*, Kortenaeken 2019.

¹⁰ CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E., & BOUCKAERT K., *Nota Beringen, Rozenlaan*, Kortenaeken 2021.

¹¹ BRUGGEMAN J., *Archeologienota Beringen, Hasseltsesteenweg 28*, Bornem 2022.

Ca. 206 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 11792. Op basis van het bureauonderzoek is een vervolgonderzoek aangeraden in de vorm van proefsleuven.¹² Tot op heden is het proefsleuvenonderzoek niet uitgevoerd.

Ca. 208 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 16493. Op basis van het bureauonderzoek werd vervolgonderzoek aangeraden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.¹³ Tot op heden is er geen weet van het uitvoeren van het vervolgonderzoek.

Ca. 208 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 5821. Op basis van het bureauonderzoek werd verder aanvullend vooronderzoek in de vorm van twee proefputten aangewezen om de verstoringsgraad van de huidige kelder onder het stadhuis te bepalen.¹⁴ Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat het gebied sterk verstoord is en er geen verder onderzoek meer nodig was (CAI 9372).¹⁵

Ca. 272 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 7803. Op basis van het bureauonderzoek werd vervolgonderzoek aangeraden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek en een geofysisch onderzoek.¹⁶ Dit resultaten uit dit onderzoek tonen aan dat grote gebieden zijn verstoord en er nivelleringswerken zijn gebeurd. Daarnaast is het mogelijk dat er ook nog muurresten en een waterput aanwezig zijn. Aangezien de archeologische resten bewaard konden blijven in Situ is geen verder vervolgonderzoek aangewezen.¹⁷

Ca. 326 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 13057. Uit het bureauonderzoek bleek dat er geen archeologische resten bewaard zijn gebleven en is er bij gevolg geen vervolgonderzoek aanbevolen.¹⁸

Ca. 377 m ten noordwesten van het projectgebied, zie ook CAI 4300. Uit het bureauonderzoek bleek dat het gebied verstoord was en er dus geen kennis vermeerdering mogelijk was. Er werd geen vervolgonderzoek aanbevolen.¹⁹

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.²⁰

Op ca. 70 m ten noordwesten van het projectgebied ligt een vastgestelde archeologische zone. Deze zone betreft de historische stadskern van Beringen. Daarnaast is er ook nog vastgesteld bouwkundig erfgoed en beschermde monumenten en gebieden zonder archeologie terug te vinden binnen een straal van 400 m.

¹² VAN DE KONIJNENBURG R., *Archeologienota Beringen, Markt 16*, Bree 2019.

¹³ VAN DE STAAY I., & WESEMAEL E., *Archeologienota Beringen, Markt*, Tongeren, 2020.

¹⁴ VAN DE STAAY I., & WESEMAEL E., *Archeologienota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2017.

¹⁵ VAN DE STAAY I., HOEBRECKX M., & WESEMAEL E., *Nota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2018.

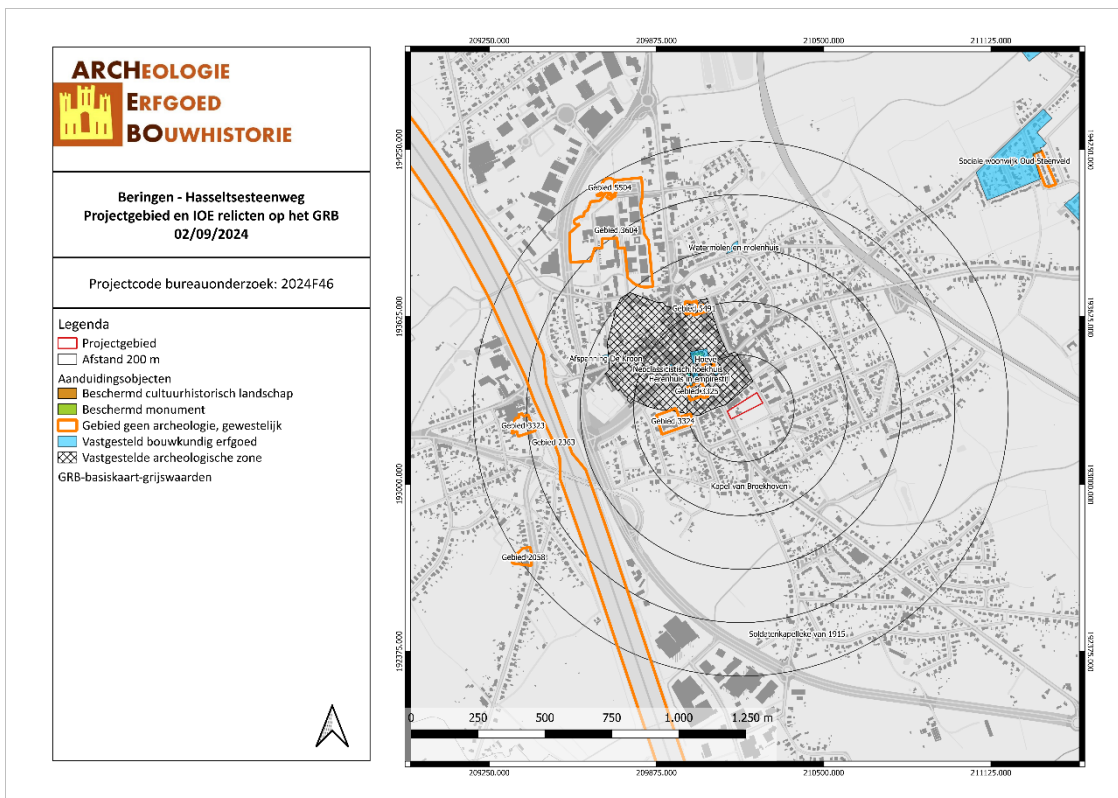
¹⁶ VAN DE STAAY I., WESEMAEL E., & HOEBRECKX M., *Archeologienota Graaf van Loonstraat – Collegestraat – Markt*, Tongeren 2018.

¹⁷ VAN DE STAAY I., WESEMAEL E., & HOEBRECKX M., *Programma van Maatregelen*, Tongeren 2018.

¹⁸ WESEMAEL E., & VAN DE STAAY I., *Archeologienota Beringen Koerselsesteenweg*, Tongeren 2019.

¹⁹ ABO NV, *Archeologienota Beringen Koolmijnlaan 1*, Aartselaar 2017.

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 6 januari 2024, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

BEHA/02/09/24/16 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2024)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Toponymie en geschiedenis²¹

Beringen werd voor het eerst vermeld in 1120, als Ber-ing, ofwel de woonplaats (inga-heim) van ene Bero. Met een beer, zoals die op latere het wapen van Beringen is te vinden, heeft de naam niets te maken.

Tijdens graafwerkzaamheden in oktober 1995 werd te Beringen een Keltische goudschat gevonden; men vond er een "torque" (halsring), twee fragmenten van "torques", een halve armband en 25 munten, alle van massief goud. Onderzoek wees uit dat de munten zogenaamde 'regenboogshoteltjes' waren. De datering van dergelijke muntjes, overigens zonder opdruk, is ongeveer 90 v.Chr.. Opmerkelijk is dat vrijwel identieke "torques" zijn gevonden in Niederzier (bij Düren in de Duitse Eifel) in 1978. Mogelijk is in beide gevallen dezelfde goudsmid aan het werk geweest.

Beringen was een tijdens de Vroege Middeleeuwen een allodiale heerlijkheid. Die ingevolge giften van de heilige Adalardus (Huise, 751 - Corbie, 2 januari 827), abt van Corbie, kleinzoon van Karel Martel, neef en vertrouweling van Karel de Grote, omstreeks het einde van de achtste eeuw eigendom was van deze abdij. De dekenale kerk van Beringen is gewijd aan Sint-Pietersbanden, Petrus is ook de patroonheilige van de Abdij van Corbie.

Vermoedelijk vanaf ongeveer 1030 had de graaf van Loon de voogdij over de heerlijkheid. Beringen was een van de Goede Steden van het graafschap Loon, dat in 1366 geannexeerd werd door het prinsbisdom Luik. Reeds in 1239 ontving Beringen de stadsrechten door een vrijheidskeure, verleend door graaf Arnold IV van Loon en abt Hugo van de Abdij van Corbie.

Beringen was omringd met wallen en grachten, waarin zich drie stadspoorten bevonden. Rond de stad waren acht motten, noodtorens omringd door een gracht. Begin 19e eeuw werd de stadsomwalling van Beringen gesloopt.

Ondanks de versterkingen liet de verdediging van de stad te wensen over. Meermalen werd de stad geplunderd. In 1467 kreeg Antoon van Bourgondië tijdens een strafexpeditie Beringen op de knieën. Tijdens de godsdienstoorlogen werd Beringen in 1584 door een brand vernield. En in 1654 werd Beringen door Lotharingse troepen afgeperst, geplunderd en vernietigd "tot er maar drie bakhuysekens overbleven".

Twee burgemeesters, een voor de stad en een voor het buitengebied (de buitingen), stonden aan het hoofd van de gemeente. Ze werden bijgestaan door zeven raadslieden, drie voor de stad en vier voor de buiting. Het grondgebied bestond uit drie heyrwagens: die stad, den heyrwaghen van Paal en den heyrwaghen van Tervaent.

De parochie Beringen strekt zich aanvankelijk ook uit over het grondgebied van Paal en Heusden. Even voor 1400 werd Heusden echter een afzonderlijke parochie. In 1708, na heel wat strubbelingen, was ook Paal zover.

Beringen lag op een knooppunt van handelswegen: Brussel-Düsseldorf, Diest-Venlo en Antwerpen-Keulen. De laatste afstand werd in drie dagen overbrugd, waarbij in Beringen een rustplaats was. Daarvan

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 24 januari 2024, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.
Wikipedia, "Aarschot".

getuigen nog een aantal herbergen in het centrum van Beringen, waaronder het voormalige 17e-eeuwse Hotel de Kroon, aan de Brugstraat.

De gemeente werd rond 16 mei 1940 bezet door het Duitse leger en bevrijd op 11 september 1944.

Een aantal burgers namen deel aan het gewapend verzet. Minstens vijftien weerstanders werden naar het Auffanglager van Breendonk gedeporteerd. In de deelgemeente Beverlo werden op 6 September 1944 twee weerstanders vermoord door leden van de Vlaamse SS brigade Langemarck.

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

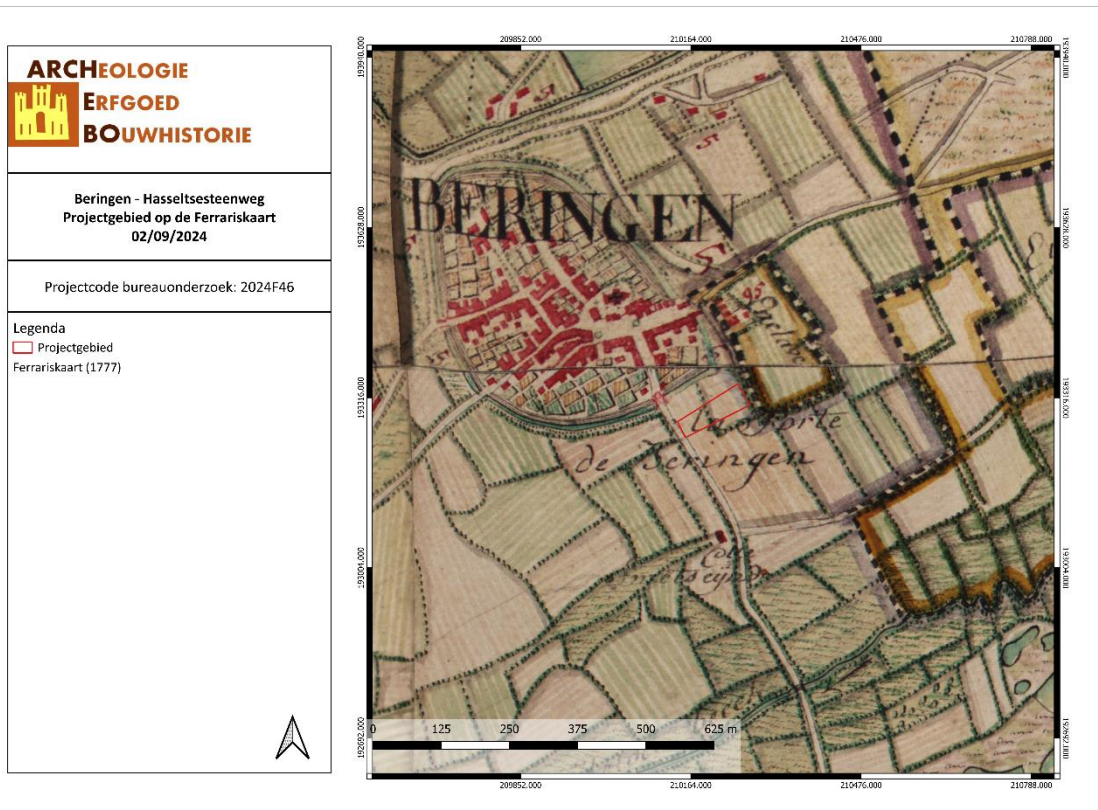
Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld, zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart is de eerste topografische kaart van een groot deel van de Zuidelijke Nederlanden. Ze werd gemaakt tussen 1745 en 1748 in opdracht van Lodewijk XV van Frankrijk en werd genoemd naar een van de makers, Jean Villaret (1703-1784). De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.²²

Het projectgebied werd niet gekarteerd op de Villaretkaart. De Ferrariskaart toont aan dat het projectgebied is gelegen in akkerland waarvan de percelen door hagen gescheiden zijn. Het is gelegen langsheen een weg in het zuidwesten (de moderne Hasseltsesteenweg). Het projectgebied ligt enkele tientallen meters ten zuiden van de stadswallen en -grachten van Beringen.

²² 'Villaretkaart', in *Wikipedia*, 6 februari 2020, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>;
'Ferrariskaarten', in *Wikipedia*, 26 december 2019, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

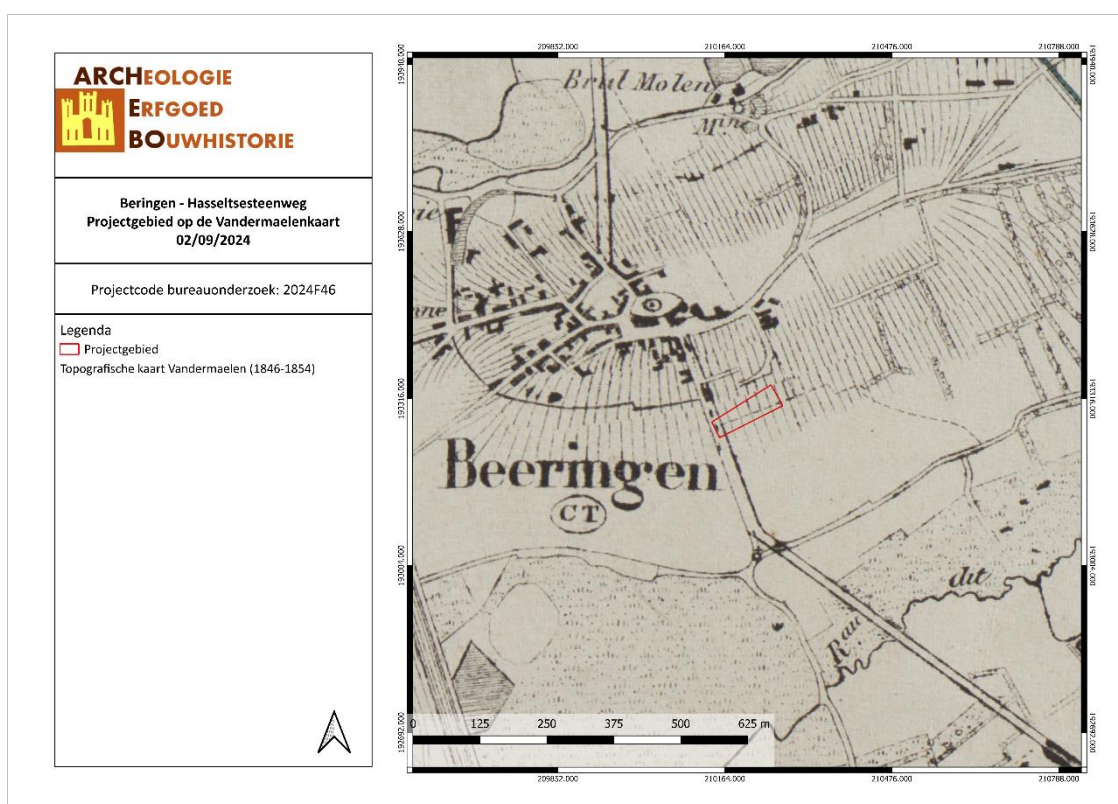

BEHA/02/09/24/17 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2024)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²³ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

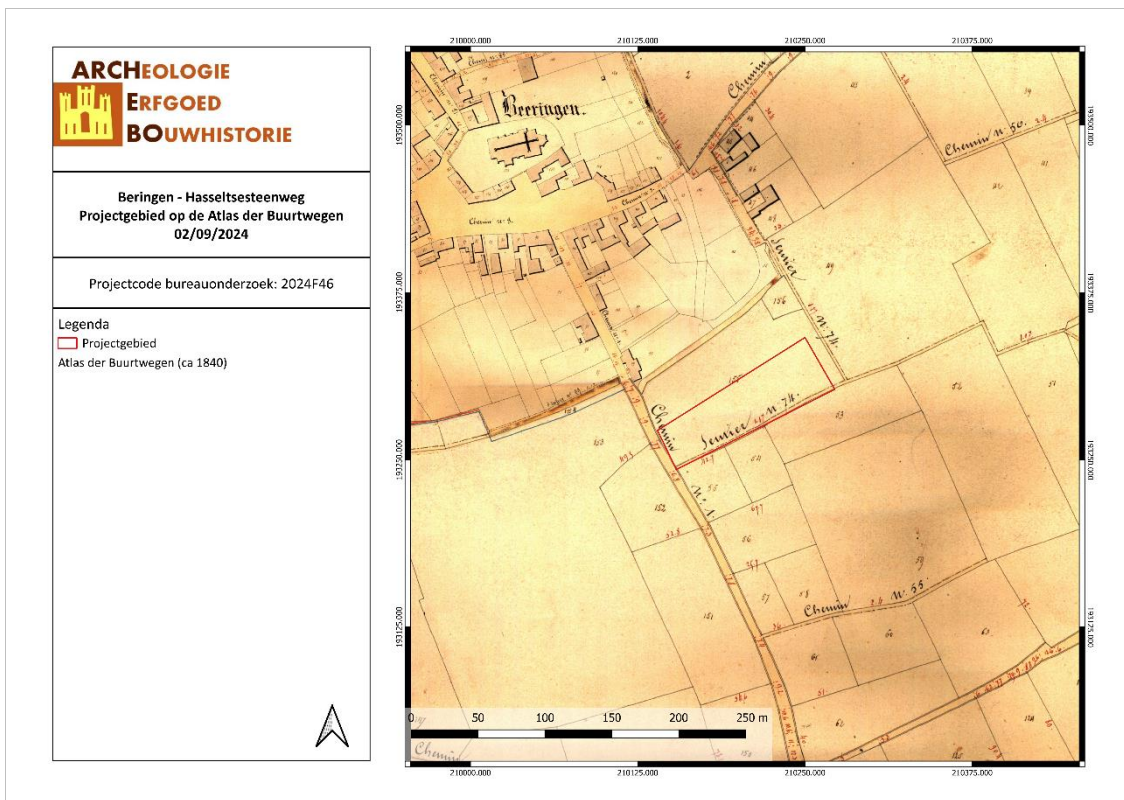
Op de Vandermaelenkaart en de Atlas der Buurtwegen is de situatie nauwelijks veranderd. Op de Atlas der Buurtwegen grenst in het zuiden aan Sentier nr. 74. De Hasseltsesteenweg wordt aangeduid als chemin nr. 1. Op geen enkel van deze kaarten is bebouwing terug te vinden. De Vandermaelenkaart geeft duidelijk weer dat het projectgebied op een zuidelijk gerichte helling ligt.

BEHA/02/09/24/18 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2024)

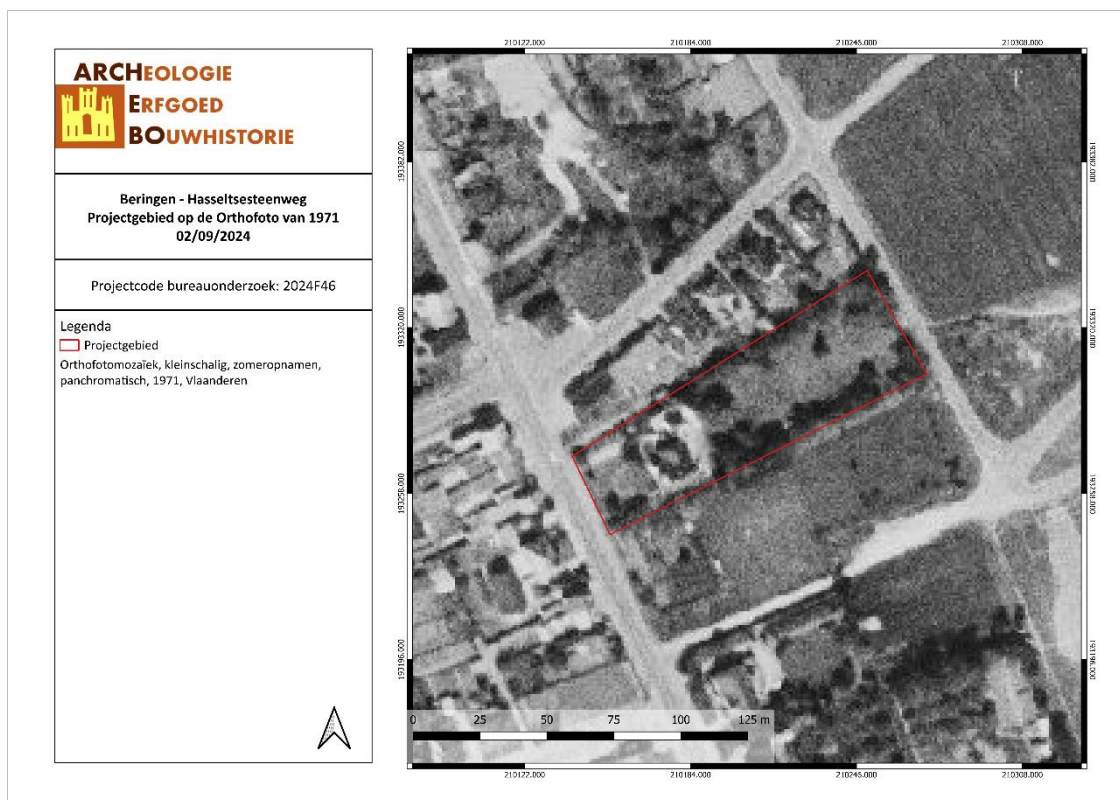
²³ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 24 januari 2024, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

BEHA/02/09/24/19 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2024)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. De topografische kaarten van 1904 en 1939 verschillen niet of nauwelijks van de oudere kaarten. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige situatie reeds waar te nemen met de woning aan de Hasseltsesteenweg. In deze periode was het projectgebied nog niet zo bebost als nu het geval is.

BEHA/02/09/24/20 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2024)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Op basis van bovenstaande gegevens kan er een verwachting opgesteld worden naar mogelijke archeologische waarden binnen het projectgebied.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het volledige projectgebied met uitzondering van het uiterste noordoosten binnen OB gebied. OB betekent 'onder bebouwing'. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd waardoor de onderliggende bodemserie niet meer te identificeren is. In het noordoosten is een wScf bodem terug te vinden. wScfc bodems bestaan uit een klei-zandsubstraat met lemige zandbodems die zwak glyig of matig droog zijn, het zijn bodems met een weinig duidelijke humus of/en ijzer B-horizont (bruine podzolachtige bodem), met een glauconiethoudende tertiair zand.

De hoogte van het projectgebied daalt van 39 m TAW in het noordoosten naar 35,5 m TAW in het zuidwesten, dit is een daling van 3,5 m over een afstand van ca. 140 m. Er is dus een helling waar te nemen op het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een heuvel. De dichtstbijzijnde waterlopen bevinden zich op een afstand van ca. 550 m ten noorden (Zwarte Beek) en op ca. 462 m ten zuidoosten (Helderbeek) van het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een topografische hoogte tussen deze twee beekvalleien. Door de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een gradiëntzone is de trefkans voor steentijd artefactensites in dit gebied eerder hoog.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was vanaf de 18de eeuw tot de tweede helft van de 20ste eeuw, toen de huidige woning aan de Hasseltsesteenweg werd gebouwd.

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 29 CAI locaties. Het gaat om verschillende proefsleuvenonderzoeken waar archeologisch geen relevante sporen of vondsten zijn teruggevonden. Daarnaast zijn er proefsleuven onderzoeken en opgravingen die sporen aantonen vanaf de late IJzertijd tot de Nieuwste Tijd. De meest voorkomende sporen en vondsten zijn (paal)kuilen, afvalkuilen, (stads)grachten en greppels. Daarnaast zijn er nog oude muurstructuren terug te vinden van de oude stadsomwalling. Rondom het oude stadscentrum zijn verder nog Laat Middeleeuwse Motte en schansen terug te vinden. Uit de Vroege Middeleeuwen (Karolingische periode) zijn vlakgraven en een kerk teruggevonden. In het gebied is ook een losse vondst gemeld die bestaat uit organisch materiaal. Voorts ligt er in de omgeving een brug uit de Tweede Wereldoorlog. Als laatste is er een cartografisch onderzoek gebeurd waarbij oude stadspoorten en torens zijn teruggevonden.

Het projectgebied bevindt zich landschappelijk en historisch gezien in een omgeving met archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Hasseltsesteenweg te Beringen (Limburg). Binnen het projectgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee appartementsblokken met ondergrondse parkeergarages. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5062 m².

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 29 CAI locaties. Het gaat om verschillende proefsleuvenonderzoeken waar archeologisch geen relevante sporen of vondsten zijn teruggevonden. Daarnaast zijn er proefsleuven onderzoeken en opgravingen die sporen aantonen vanaf de late IJzertijd tot de Nieuwste Tijd. De meest voorkomende sporen en vondsten zijn (paal)kuilen, afvalkuilen, (stads)grachten en greppels. Daarnaast zijn er nog oude muurstructuren terug te vinden van de oude stadsomwalling. Rondom het oude stadscentrum zijn verder nog Laat Middeleeuwse Motte en schansen terug te vinden. Uit de Vroege Middeleeuwen (Karolingische periode) zijn vlakgraven en een kerk teruggevonden. In het gebied is ook een losse vondst gemeld die bestaat uit organisch materiaal. Voorts ligt er in de omgeving een brug uit de Tweede Wereldoorlog. Als laatste is er een cartografisch onderzoek gebeurd waarbij oude stadspoorten en torens zijn teruggevonden.

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was vanaf de 18de eeuw tot de tweede helft van de 20ste eeuw, toen de huidige woning aan de Hasseltsesteenweg werd gebouwd.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

De hoogte van het projectgebied daalt van 39 m TAW in het noordoosten naar 35,5 m TAW in het zuidwesten, dit is een daling van 3,5 m over een afstand van ca. 140 m. Er is dus een helling waar te nemen op het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een heuvel. De dichtstbijzijnde waterlopen bevinden zich op een afstand van ca. 550 m ten noorden (Zwarte Beek) en op ca. 462 m ten zuidoosten (Helderbeek) van het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een topografische hoogte tussen deze twee beekvalleien. Door de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een gradiëntzone is de trefkans voor steentijd artefactensites in dit gebied eerder hoog.

Het projectgebied bevindt zich landschappelijk en historisch gezien in een omgeving met archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

Ter hoogte van de bestaande woning is een verstoring van de ondergrond te verwachten. In welke mate de bodem hier verstoord is, is op basis van het bureauonderzoek niet te bepalen.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba een archeologienota opgemaakt voor een projectgebied aan de Hasseltsesteenweg te Beringen (Limburg). Binnen het projectgebied plant de opdrachtgever de bouw van twee appartementsblokken met ondergrondse parkeergarages. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5062 m².

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen valt het volledige projectgebied met uitzondering van het uiterste noordoosten binnen OB gebied. OB betekent 'onder bebouwing'. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd waardoor de onderliggende bodemserie niet meer te identificeren is. In het noordoosten is een wScf bodem terug te vinden. wScfc bodems bestaan uit een klei-zandsubstraat met lemige zandbodems die zwak glyig of matig droog zijn, het zijn bodems met een weinig duidelijke humus of/en ijzer B-horizont (bruine podzolachtige bodem), met een glauconiethoudende tertiair zand.

De hoogte van het projectgebied daalt van 39 m TAW in het noordoosten naar 35,5 m TAW in het zuidwesten, dit is een daling van 3,5 m over een afstand van ca. 140 m. Er is dus een helling waar te nemen op het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een heuvel. De dichtstbijzijnde waterlopen bevinden zich op een afstand van ca. 550 m ten noorden (Zwarte Beek) en op ca. 462 m ten zuidoosten (Helderbeek) van het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een topografische hoogte tussen deze twee beekvalleien. Door de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een gradiëntzone is de trefkans voor steentijd artefactensites in dit gebied eerder hoog.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was vanaf de 18de eeuw tot de tweede helft van de 20ste eeuw, toen de huidige woning aan de Hasseltsesteenweg werd gebouwd.

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 29 CAI locaties. Het gaat om verschillende proefsleuvenonderzoeken waar archeologisch geen relevante sporen of vondsten zijn teruggevonden. Daarnaast zijn er proefsleuven onderzoeken en opgravingen die sporen aantonen vanaf de late IJzertijd tot de Nieuwste Tijd. De meest voorkomende sporen en vondsten zijn (paal)kuilen, afvalkuilen, (stads)grachten en greppels. Daarnaast zijn er nog oude muurstructuren terug te vinden van de oude stadsomwalling. Rondom het oude stadscentrum zijn verder nog Laat Middeleeuwse Motte en schansen terug te vinden. Uit de Vroege Middeleeuwen (Karolingische periode) zijn vlakgraven en een kerk teruggevonden. In het gebied is ook een losse vondst gemeld die bestaat uit organisch materiaal. Voorts ligt er in de omgeving een brug uit de Tweede Wereldoorlog. Als laatste is er een cartografisch onderzoek gebeurd waarbij oude stadspoorten en torens zijn teruggevonden.

Het projectgebied bevindt zich landschappelijk en historisch gezien in een omgeving met archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

De hoogte van het projectgebied daalt van 39 m TAW in het noordoosten naar 35,5 m TAW in het zuidwesten, dit is een daling van 3,5 m over een afstand van ca. 140 m. Er is dus een helling waar te nemen op het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een heuvel. De dichtstbijzijnde waterlopen bevinden zich op een afstand van ca. 550 m ten noorden (Zwarte Beek) en op ca. 462 m ten zuidoosten (Helderbeek) van het projectgebied. Het projectgebied ligt op de zuidelijke helling van een topografische hoogte tussen deze twee beekvalleien. Door de landschappelijke ligging en de aanwezigheid van een gradiëntzone is de trefkans voor steentijd artefactensites in dit gebied eerder hoog.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied geen bebouwing aanwezig was vanaf de 18de eeuw tot de tweede helft van de 20ste eeuw, toen de huidige woning aan de Hasseltsesteenweg werd gebouwd.

Binnen het projectgebied zijn er geen archeologische waarden bekend. Binnen een straal van 1 km rondom het projectgebied liggen 29 CAI locaties. Het gaat om verschillende proefsleuvenonderzoeken waar archeologisch geen relevante sporen of vondsten zijn teruggevonden. Daarnaast zijn er proefsleuven onderzoeken en opgravingen die sporen aantonen vanaf de late IJzertijd tot de Nieuwste Tijd. De meest voorkomende sporen en vondsten zijn (paal)kuilen, afvalkuilen, (stads)grachten en greppels. Daarnaast zijn er nog oude muurstructuren terug te vinden van de oude stadsomwalling. Rondom het oude stadscentrum zijn verder nog Laat Middeleeuwse Motte en schansen terug te vinden. Uit de Vroege Middeleeuwen (Karolingische periode) zijn vlakgraven en een kerk teruggevonden. In het gebied is ook een losse vondst gemeld die bestaat uit organisch materiaal. Voorts ligt er in de omgeving een brug uit de Tweede Wereldoorlog. Als laatste is er een cartografisch onderzoek gebeurd waarbij oude stadspoorten en torens zijn teruggevonden.

Het projectgebied bevindt zich landschappelijk en historisch gezien in een omgeving met archeologisch potentieel. Op basis hiervan kunnen sporensites aanwezig zijn, gaande van de steentijd tot en met de Nieuwe Tijd.

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de geplande werken het archeologisch bodemarchief zullen verstoren en er bijkomende maatregelen nodig zijn. Dit wordt verder besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

- ABO NV, Archeologienota Beringen Koolmijnlaan 1, Aartselaar 2017.
- AUGUSTIN S., VAN DE STAEY I. & DRIESEN P.; *Nota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2019.
- BAEYENS L. en TAVERNIER R., “Bodemkaart van België, kaartblad Herentals 45W”
- BEERTEN K., Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 26 Rekem, Leuven, 2005.
- BOGEMANS F., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 24 Aarschot*, Brussel, 2007.
- BRUGGEMAN J., *Archeologienota Beringen, Hasseltsesteenweg 28*, Bornem 2022.
- CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E. & DOUCET A., *Archeologienota Beringen, Rozenlaan, Kortenaeken* 2019.
- CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., AUDENAERT E., & BOUCKAERT K., *Nota Beringen, Rozenlaan, Kortenaeken* 2021.
- FREDERICKX E. & GOUWY S., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 25 Hasselt*, Leuven, 1996.
- GULLENTOPS F. & WOUTERS L., Delfstoffen in Vlaanderen Brussel 1996, 15–17.
- LAGA P., LOUWYE S. & GEETS S., ‘Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)’, *Geologica Belgica*, 4/1-2 (2001): p. 144.
- VAN DE KONIJNENBURG R., *Archeologienota Beringen, Markt 16*, Bree 2019.
- VAN DE STAEY I., & WESEMAEL E., *Archeologienota Beringen, Markt*, Tongeren, 2020.
- VAN DE STAEY I. & DRIESEN P., *Archeologienota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2017.
- VAN DE STAEY I., & WESEMAEL E., *Archeologienota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2017.
- VAN DE STAEY I., HOEBRECKX M., & WESEMAEL E., *Nota Beringen, Koerselsesteenweg*, Tongeren 2018.
- VAN DE STAEY I., WESEMAEL E., & HOEBRECKX M., *Archeologienota Graaf van Loonstraat – Collegestraat – Markt*, Tongeren 2018.
- VAN DE STAEY I., WESEMAEL E., & HOEBRECKX M., *Programma van Maatregelen*, Tongeren 2018.
- VAN RANST E. & SYS C., Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20.000), Gent, 2000, p. 107, 142, 179, 209.
- WESEMAEL E., & VAN DE STAEY I., *Archeologienota Beringen Koerselsesteenweg*, Tongeren 2019.

Online bronnen

- Agentschap Onroerend Erfgoed. ‘Inventaris Onroerend Erfgoed’. Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

'Ferrariskaarten'. In *Wikipedia*, 26 december 2019.
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Ferrariskaarten&oldid=55318413>.

'Geopunt', z.d. <https://www.geopunt.be/>.

Geopunt Vlaanderen. 'Atlas der Buurtwegen'. Geraadpleegd 2 januari 2017.
<http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

'Villaretkaart'. In *Wikipedia*, 6 februari 2020.
<https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Villaretkaart&oldid=55613913>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2024) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2023 (Geopunt, 2024)	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 2023 (Geopunt, 2024)	8
Figuur 5: Bestaande toestand (Opdrachtgever, 2024)	9
Figuur 6: Situering van het projectgebied op Gewestplan (Geopunt, 2024).....	9
Figuur 7: Zicht op de woning aan de Hasseltsesteenweg 38 (Google Street View, augustus 2023)	10
Figuur 8: Situering van de te behouden bomen (Geopunt, 2024)	11
Figuur 9: Inplantingsplan nieuwe toestand (Opdrachtgever, 2024).....	12
Figuur 10: Kelderplan blok 1 (Opdrachtgever, 2024)	13
Figuur 11: Kelderplan blok 2 (Opdrachtgever, 2024)	13
Figuur 12: Snedes blok 1 (Opdrachtgever, 2024)	14
Figuur 13: Snedes blok 2 (Opdrachtgever, 2024)	15
Figuur 14: Terreinprofielen nieuwe toestand (Opdrachtgever, 2024)	16
Figuur 15: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (NO-ZW) (Geopunt, 2024)	18
Figuur 16: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2024).....	18
Figuur 17: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel detail (Geopunt, 2024)	19
Figuur 18: Situering van het projectgebied op de Landschapskaart (Geopunt, 2024)	20
Figuur 19: Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart (Geopunt, 2024).....	21
Figuur 20: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200 000 (Geopunt, 2024)	22
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50 000 (Geopunt, 2024) .	23
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2024)	24
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Bodemgebruikkaart (DOV, 2024)	25
Figuur 24: Situering van het projectgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (DOV, 2024)	25
Figuur 25: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2024)	28
Figuur 26: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2024)	30
Figuur 27: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2024).....	33
Figuur 28: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2024)	34
Figuur 29: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2024).....	35
Figuur 30: Situering van het projectgebied op de Orthofoto van 1971 (Geopunt, 2024)	36

7 PLANNENLIJST

BEHA/02/09/24/1 - Digitale aanmaak.....	6
BEHA/02/09/24/2 - Digitale aanmaak.....	6
BEHA/02/09/24/3 - Digitale aanmaak.....	8
BEHA/02/09/24/4 - Digitale aanmaak.....	9
BEHA/02/09/24/5 - Digitale aanmaak.....	11
BEHA/02/09/24/6 - Digitale aanmaak.....	18
BEHA/02/09/24/7 - Digitale aanmaak.....	19
BEHA/02/09/24/8 - Digitale aanmaak.....	20
BEHA/02/09/24/9 - Digitale aanmaak.....	21
BEHA/02/09/24/10 - Digitale aanmaak.....	22
BEHA/02/09/24/11 - Digitale aanmaak.....	23
BEHA/02/09/24/12 - Digitale aanmaak.....	24
BEHA/02/09/24/13 - Digitale aanmaak.....	25
BEHA/02/09/24/14 - Digitale aanmaak.....	25
BEHA/02/09/24/15 - Digitale aanmaak.....	28
BEHA/02/09/24/16 - Digitale aanmaak.....	30
BEHA/02/09/24/17 - Digitale aanmaak.....	33
BEHA/02/09/24/18 - Digitale aanmaak.....	34
BEHA/02/09/24/19 - Digitale aanmaak.....	35
BEHA/02/09/24/20 - Digitale aanmaak.....	36